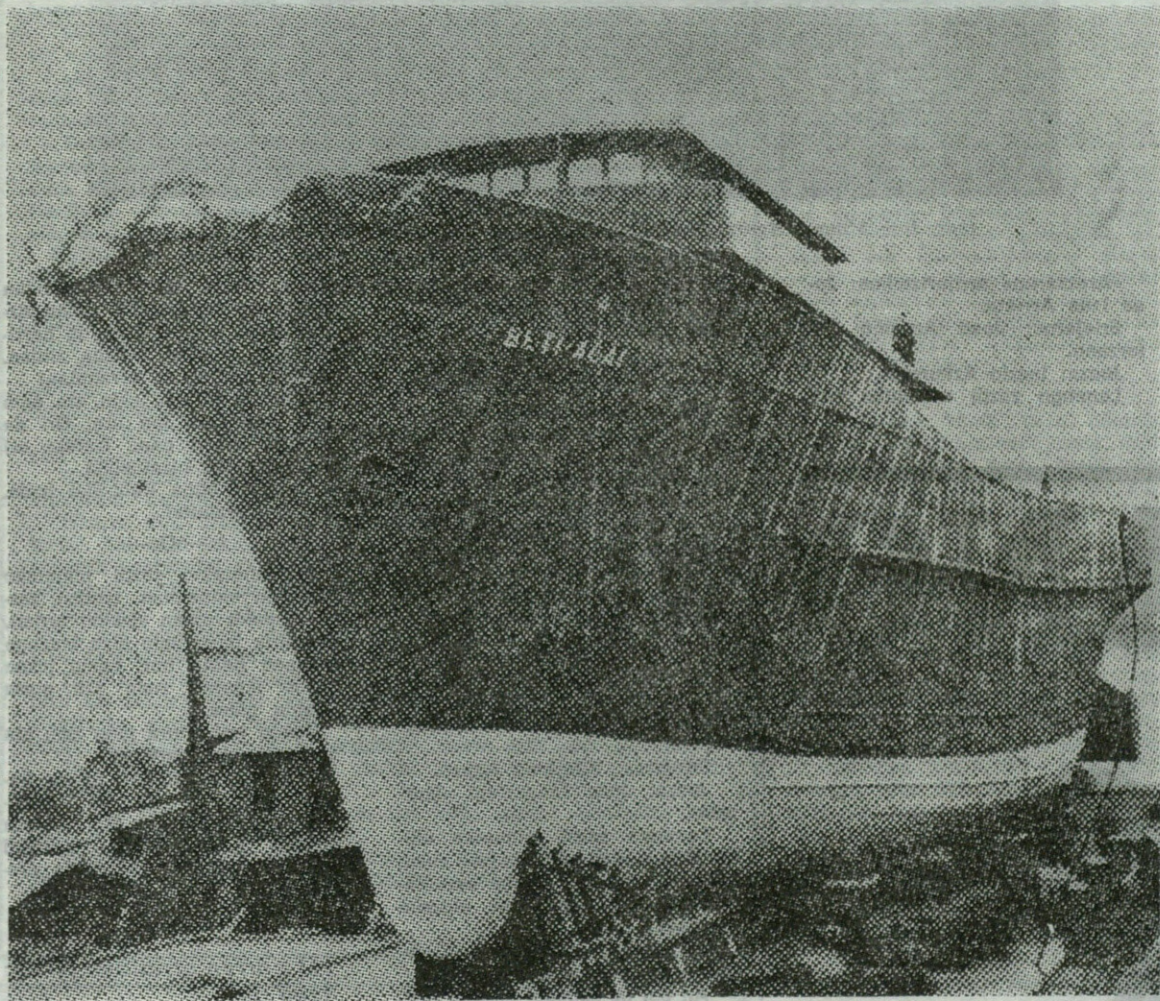

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

"BETI ALAI" itsasontzia uretara-tua izan da.- Au degu europako atun-ontzi aundiena.- Laster uretaratuko du munduko atun-ontzirik aundiena

«Astilleros Maritima de Axpe», ez da nolanaiko ontzigintza-elkartea. Orintxe erakutsi-berri du bere gaitasun aundia, arrantzako ontzi aundiak eskeintzeko. Goizeko bostak ziran, ontzia bukatu ta uretara irristatzen laga zutenean.

An ziran Itsas-agintarien ordezkariak; Bermeoko «Pesquera Etxebaster» ontzi-jabeen elkarteak eta Axpe-ontzigintzako ordezkariak. Mari Tere Rekalde andereñoa zan ontziaren «Ama-bitxi». Oi danez, ontzia txanpainéz bataiatu zuan. Eta ontzia poliki-poliki irristatu zan uretaraiño.

«Axpe Elkarteak egiten duan 51' garren ontzia da berau. Egoaluze

edo Atun-Ontzietarako egiña, «Purse-seiner» izozkiña ta M-50-A motakoa. Ontzia bikain ornituta dago, 15 mariñelekin lan egiteko. Baiña lana beteago ta azkarrago egiteko, ontzi onek 23 mariñelentzako gelak egiñak ditu. Ikustekoa da beste ontzi-laguntzailea ere. Onek oso ederki lan egiten du arrantzarako orduan.

Orrez gaiñera, arrantza-lekuak errezago billatzeko, elikopteru bat eukitzeko lekua ere ba-du. Alperrik litzake ontzi onen kontu asko emen jartzea, ez bait genduke ezer ulertuko gai auetan ikasi ez degunok. Naikoa degu beronen luzera ta zabalera esatea. Luzera osoa, 57.515

metrokoa du; ta zabalera, 11'70 metrokoa.

Europa'ko aundiena gaur arte, egoaluze-arrantzetarako egin diranen artean. Ez da makala kontua. Baiña ori ez da guzia. Leenak naikoa ez dirala, laster beste ontzi aundiagoa egitekoa du. Onek 1.000 tonelada artu ditzake bere barruan, Baiña urrena egingo dutenak, 1.800 tonelada egoaluze artu aal izango ditu bere izotz-geletan. Uste danez, aurtengo urte onen azken-alderako bukatua izango dute beste ontzi au.

Ezta, beraz, arritzeko gauza, etxe onek ainbeste lekutatik dituan eskeak ikustea. Ortarako berebiziko aurrerapenak bait ditu.

URBASA MENDIAN PETROLIOA?

Arriolioa, zenbait erritako «Urre beltza», Euskal-erriar arkituko ota dute? Or ari dira, beñepein, Urbasa aldean zerbait billa nairik, Nafarroa Arabaren muga aldera urreratzen dan lekuan, ain zuzen ere.

Gasa, 2.340 metro lur-azpian asi zan sumatzen, eta lanak aurrera eraman dituzte 2.832 metrotaraiño zula-tuaz lurra. Bitarte onetan, gasa ematen iraun du zulo artatik.

Oraindik, gas ori nola ta zenbatean arki ditekenez azterketan ari dira. Araba aldera, gas orrek zabalera txikiagoa du; eta Nafarroa aldera ere zabaltzen da

beste aldetik. Aroitasunez, oso aukeran arkitzen da gas-lekua baiña iragaztasunez ez ainbestean. Gas-iturriak beren artean ez dute elkar-biderik, eta uraren bitartez ireki nai lukete denak elkarren artean batzeko bidea.

Orain, irugarren zuloan ari dira lanean, eta tresnarik berrienak erabiltzen dituzte beren ekiñean. Guztia CIERSA'ren (Compañía de Investigaciones y Explotaciones Petrolíferas, S. A.) ardurapean egiten da. El karte au izan zan Araban, Castillo errian gasa leen billatu zuana; ta beronek bialtzen du Gazteiza, ango Industriak lan egiteko artaz balia ditezten.

NON ZER

★ EKONOMIAREN EGOERA

Larreak ... 3 garrenean

★ IKASTOLAK ETA IRAKASLEAK

Zaloñak ... 3 garrenean

★ EUSKALERRITIK BEGIRA

Mikel Ugaldek ... 4 garrenean

★ EGU, EGUBERRI ETA EKAIN

Laspiurek ... 6 garrenean

★ GIZONETIK GIZONERA, BASARRI ADISKIDEARI

San Martinek ... 7 garrenean

★ AMABI URTE EUSKAL-EKONOMIAN

Ansolak ... 12 garrenean

III-Garren «Agirre ta Lekube'tar Joseba Andoni Sari»-rako Deia

SARIKETA

Artaz oroitzearren euskaltzaletasuna gureganatu ta euskera iraunerazi ta bizkortzeko asmotan, Agirre ta Lekube'tar Joseba Andoni deritzan saria, irugarrenez antolatzea erabaki dute «Euskal-kulturaren Alde», koek. Sari ori norgelagokoa izango da, ta ona eman sariketa orri buruz zeetasunak:

1) III'garren «Agirre-Saria», iru urtetatik iru urtetara emango da. Beraz 1967'garreneko Epailaren 23'garrenean asi ta 1970'garreneko Epailaren 22'garren arte, euskeraz argitaratuko dan idazti oherenak irabaziko du sari ori.

2) Idaztiaren gaia idazleak bere gain du.

3) Saria bat bakarra, ta milla dolarekoa izango da.

4) «Euskal-kulturaren Alde»ren gain garatzen da epaia ematea. Epaille bakoitzak autarki ixillez emango du bere erabakia. Erdia baiño bat geiago lortu dezan idaztiak saria irabaziko du.

5) «Euskal-kulturaren Alde»k berak emandako erabakia erabat onartzekoa izango da ala bearrez, ta ez du izango iñork epai orren aurka gora jotarik.

6) Sari ori ezin zatibanatu ditek.

7) Orrenbesteko saria irabazteko lain izan liteken idaztirik ez balego iñori ezin eman lizaioke.

8) Epaia eskualdeka emana izan liteken susmoa erabat kentzeko, sari ori ezin jaso lezake «Euskal-kulturaren Alde»ko dan iñork. Edo ta

baldin sari au norentzat izan liteken erabaki bitartean, «Euskal-kulturaren Alde»ko norbaitek idaztiren bat argitara baleza, dalako ori ezin izan liteke epaille.

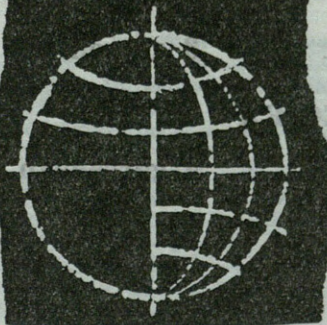
9) Epaia garaiz emana izan zedin, idazle bakoitzak bere idaztiaren bi ale igorriko balizkigu, txera onez artuko genituzke. Idazti bat zuzenbide ontara: 10, Bd. d'Alsace-Lorraine - 64 Bayonné Laburdi, eta bestea, 48 rue Singer, Paris XVI, «Euskal-kulturaren Alde»ren izenean.

EUSKAL EMAKUMEA ZINTZO IZANGO DAN NEURRIAN...

(Ikusi 3 garren orri-aldean «Uxola»-k gai ortaz diona)

kirolak

Aspaldiko egunetan auxe esanaz ari nintzan:

«Denborak batere laguntzen badu, oraindik kargajasotzen batean izan dan jenderik geiena izango da Azpeitin. Azer mundutza!»

Enkarguz ere ez zitekean eguraldi oberik gertatu. Ta... jendea, geiegi zala esan bear. Zea-ro bete zala Azpeitiko zezen plaza. Erakunde (organizazio) ona izan zanik ez daukat esaterik, zoritxarrez. Alakorik ez zuten pentsatzen nunbait, Artu bear zan neurririk ez zuten artu.

—oOo—

Jokoa asia zegoan.

Ainbeste jende artean kanpoan. Sartu egin nai plazara mundu guzitik, eta ezin sartu. Ariek gizon olatuak!

NERE BORDATXOTIK

Ango bultza bearra, ango kabitu eziñ! Edadeko jende zaarrik tartean gertatu ezker, oso gaizki ibili bear.

Eta... zer esango det automobillei buruz?

Ba-zirudian Europa guzikoak Azpeitin zirala. Alako istillurik! Ez giñan asarre Azpeiti utzi, ta etxerako bidea artu genduanen. Ura zan ura lasaitua!

—oOo—

Ez det askotan ikusi plaza batetik igandean baiño gustorago jendea irteten. Galtzaille bizkaitarrarentzat ez dago zer esanik, eta «Endañeta» gipuzkoarrak zorata utzi ginduzen.

Arrigarrietan arrigarria da indartsu au. Berreun kiloko arriak eun kilokoa ematen zuan «Endañeta» eltzen zionean. Ez zuan ixtimatzen trapu zaar bat baiño geiago.

Aretxek dauka indarra kupira gabe; aretxek dauka sasoi ta abildadea. Orretxek bai merezi duala erderaz ain sarri erabiltzen degun «fenomeno» tratamantua.

—oOo—

Dirua «Leon-Castillo» bota, ta irabazi egin zuan bizkaitarrak. Ala ere, leendabizi astea erabaki zuan. Bere agiriak eman ditzadan lenengo:

Jose Erramun Aratxabaleta «Aretxa», Algortan jaio zan, 1941'garren urteko apirillaren laugarren egunean.

Beetik-gorakoa, «altura»: metro bat eta larogei zentimetro.

Pixua: eun da lau kilo.

Peritu merkantilla da ogibidez.

Sondikan bizi da orain.

—oOo—

ñaldian, tandan, sei aldiz jaso zuan «Aretxak» 181 kilo ta laurdeneko arri erretangularra.

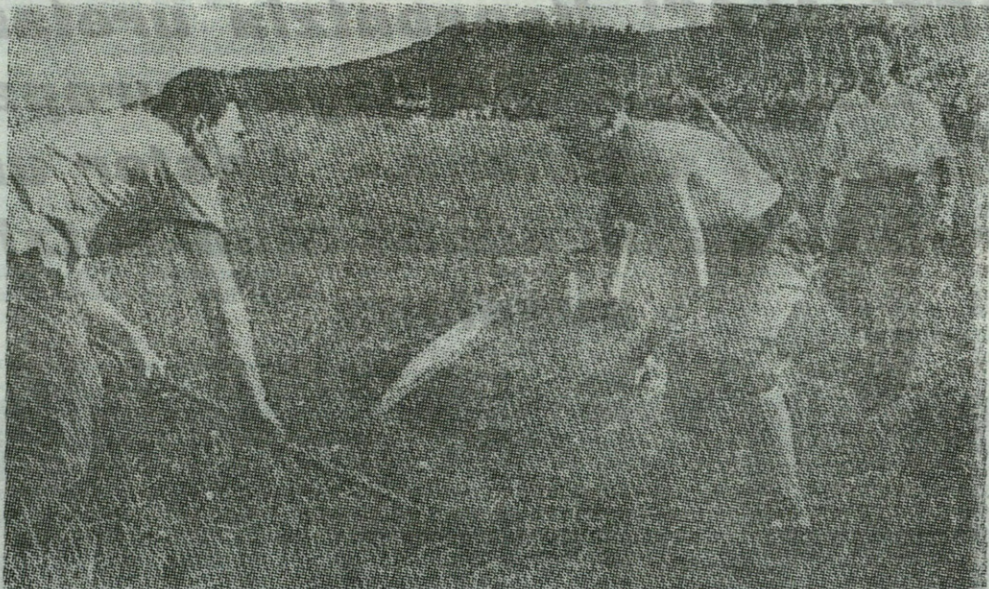
Txalo beroak jo zizkion jendeak. Ala egin bear ere duan dana ematen duan gizonari.

«Aretxak» jokoa ez zuan gal-

rik. Zein baiño zein garbiagoak eta ederragoak jasoaldi guziak.

—oOo—

Irten zan bigarren aldiz «Aretxa» bizkaitarra, zazpi minutuko atsedena bukatu zanean, eta bi-

Igaz, Jose Manuel Agirre, «Endañeta», segalarien apustuan, txapeldun izan zan

«Aretxaren» arrijartzaillea: Jose Luis Arrieta.

Erlojeroa: Jose Antonio Solorzano.

Jueza: Inazio Azkurreta.

Lenengo zazpi minutuko eki-

du txarra dalako ta lanik egin ez zualako, kontrarioa askoz ohea zalako baizik.

—oOo—

«Endañetaren» argibideak:

Jose Manuel Agirre, 1943'garren urtean jaio zan, Itziarko «Endañeta» baserrian.

Beetik-gorakoa, «altura»: metro bat eta irurogeitemezortzi zentimetro.

Pixua: eun kilo.

Igeltseroa da ogibidez. «Endañeta» baserrian jarraitzen du bizitzen.

—oOo—

«Endañetaren» arrijartzaillea: Agirre.

Erlojeroa: Bitoriano Agirre.

Jueza: Jose Txapartegi «Izurzu».

Lenengo zazpi minutuko ekiñaldian, bederatzi aldiz jaso zuan, alajaiña, berreun kiloko erretangularra. Ura zoramena plazako jendeak!

Ez zirudian sinistekoa ere alako erreztasunez lana egitea.

An bai ez zegoala dudako arri-

garren zazpi minutuko tandan ere beste sei jasoaldi eman zizkion bere arriari. Bein da berriro txalo sutsuak entzun zituan.

Ondo mereziak, arranetan!

Alperrik ari zala jakin, eta, egin egin bear zan lan ura. Ori da deporte gizon osoa izatea; ori da euskaldun gizatasuna.

Galduko bada irabaziko bada, zer dan erakutsi.

—oOo—

«Endañetak», zazpi minutuko bigarren ekiñaldian, tandan, zazpi jasoaldi eman zizkion arriari. Premirik ikusi balu aixa emango ziokean beste bat, baiña jokoa jokoa ikusten zuan zan guzia azaldu gabe.

Jokoa irabaztera joan zan, eta ez marka bat jartzera.

Biak egin zituan: jokoa irabazi ta marka jarri. Ta... irugarren gauza bat ere bai: beartu ezker beste iru-lau jasoaldi emateko almena bazeukala erakutsi.

—oOo—

(11 garren orrialden jarraitzen du)

SOBERANO

Ai... ta alako gizonentzat, ala ere!

BARCO SHI

GONZALEZ BYASS

DAI, EDARI APARTAI

«Españako gizon indartsuena» leiaketan 181 kiloko arri rektangularra jasotzen ari dan unea gogoratzen digu

BRETAÑA: "EZ DUZU IÑOREN IZKUNTZARIK ILKO"

Franziako agintearen barruan arkitzen dan Errialdea dugu BRE-TANA. Bere izakera, kondaira, biziera, nortasuna, pentsakera, izkuntza, jolaskera ta askatasuna gorde nai dituan erria dugu. Bere erritasunari eutsi naiean burrukan diarduan erria.

Nekazaritza ta arrantzatik bizi dira, batipat, bertako bizi-lagunak. Oitura zaarrei lotuak eta erlijioz katoliko ditugu.

1532'ño aske izan zan BRE-TANA, Franziakin loturik jarraitzen du gaur arte. Ordun Franziak emandako itzean aren lege zaarrek, askatasuna ta nortasuna errespetatuko zizkiola agindu zion BRE-TANARI. Senide antzera biak elkarrekin bakoitzaren eta bien arteko arazoak zuzentzeko amets ez elkarri emandako itzak izan ziran itun artako itzak.

Baiña betikoa. Senide aundienak mendean artzen du txikiena. Bere morroi jarri du. Eskubiderik gabe utzi du urteen burura. Bere buruaren jabe ez dan senide bat egin dun. Beti aundienak pentsatzen, esaten eta erabakitzen duana egin bear du txikienak.

Ensatzen ari da senide txikiena ere, ordea. Aundienaren mende dagoala jabetzen da. Aginpidetik gabe da goala. Bere pentsakera, bere oiturak, bere izkuntza ta abar gal-tzen ari zaioa.

Maiztargo ta morrontza gogoraren azpian bizi dala jantzi da, izkuntza, kultura ta erri aldetik.

Ta bidegabekerizko egoera au salatzen du ausarditsu. Egoera onen aurka mintzatzen eta burrukatzen da. Bere burua landu ta osatzeari ekin dio.

Bere erritasunari, pentsakerari, izate ta nortasunari eusteko, ber-ritz, bere izkuntza indartzea jo du biderik egokien eta bearrezkoentzat.

Miloi batek edo onela dakite beren izkuntza mintzatzen. Oietatik erdiak bakarrik erabiltzen dute beren eguneroko artu-emanetan. Lau euskalki edo izkera dauka nagusiki Breñanaren izkuntza onek: Tréguier, Cornouailles, León (au da garbiena ta garrantzi-tsuena) ta Vannes (berezieta).

Ta izkuntza au indartzeko, zabaltzeko ta gaurkotzeko CALB izeneko Breñanaren izkuntzaren aldeko Ekintzaren Batzordea sortu dute. Ortarako, berriz, politika aldetik ikuspegi ta jokabide desberdiak dituzten zenbait talde alkartu dira. Erri-burrukan beren aldetik dabilzan taldeak izkuntzaren aldeko ekintzan bat egin dute.

Goikoei ta agintariei baimen-eske ta eskabide-zuzentzen asper-turik lanari ekin diote benetan.

Uri, erri, errixa, auzotegi ta erakunde guzietan Breñanaren izkuntzaren aldeko Batzordeak ipini naiean ari dira. Dagoneko ikas-tetxe askotan sartu dute Batzorde ori.

Leenengo ta bigarren mailako ikasketak erakusten diran etxe danetan, gutxienez astean iru orduz Breñanaren izkuntza erakutsi dedilla eskatzen dute.

Urrut-ikuskiñ eta irratan ere egunero saio batzuk egon dite-zela eskatzen dute.

Breñanaren izkuntzan ondo dakitenak geiegi ez diran ezker o erakusleak batetik bestera ibilli bear dute.

Elkartu dira Breñanarrek beren izkuntza gordetzeko. Ekin diote lanari. Bai bait dakite izkuntza galdu ezker o beren izate ta errita-sunaren pusketatik aundienetako bat galdu dutela. Izkuntza bait da erritarren arteko lokarri-bizi, arnas eta anima.

Badakite, noski, beren izkuntza ez dala jakintza-aurrerapidean iñolaz ere eragotzen. Aurre-izki ta atze-izkietan ugaria. Itz eta jos-ker a berrientzat egokia. Gaurkotzen molda-erreza, beraz.

Elkarren arteko ika-mikak dirala-ta gure izkuntzari galtzen utzi bear aal diogu? Ez aal gure izkuntza gordetzeko ekintzan ere elkartzeko gauza— Zergatik talde jakiñ batekoak sortzen dituan liburu, aldizkari ta lan-aldiei bestekoak muzin egin bear diote?

Zer gertatzen de Rikardo Arregi zanak asi zuan Alfabetatze lanarekin?

Ez aal ditugu neurri, bide ta lan jakin batzuk elkarrekin artu bear gure izkuntza salbatzeko?

Izkuntza, gizaki ta erri bakoitzaren arnasa dugu. «Iñor ez duzu ilko» esaten dugunean «ez duzu iñoren izkuntzari ilko» ere sartzen dala uste dut.

EUSKAL EMAKUMEA

Ipar Amerikan gizakiaren sor-tzea asmatu berriak dirala, esan digute izparringiek. Baita ere, jar-dun zaizkigute esaten osoki eta ab-solutoki onek gizadiari ekarri le-zaizkiokean ondoren txarrak, adi-menean argi izpi txikieta duenak ere argi ikusi ditzakean ondoren txarrak. Laboratorietan sortu di-tezken gizaki auk, soñez, adime-nez eta izatez alde-aurretik neur-tuak izango omen dira. Guk pentsa-tu dezakegu, «robots» edo txon-txongillo batzuek bezela txorix-o-garri baino ein maltzurragoetarako erabiliko dituztela, «keri» askoren jabe bai izan, baiñan gizaki auen odol-guraso ez diranen indarrez.

Zientzia gauza ona da eta aurre-rapenaren gurdian, ontzat arturik, ibili bearrian gera. Aaztu gabe zientzi guziak bi aldarde dakazkila berarekin: ona eta txarra, gizadia-ren bizitza edo eriotza. Arrazoi onetan eta zientziaren alorrean pa-reatzen dira bi asmakizun sortube-rriak. Leentzeago gizakia ez sor-tzeko pildorak eta, orain, tipula sorrarazten dan bezela gizakia sor-tzeko eraberri au. Arrigarri au arrigarrikeria biurtzen zaigu be-raren muiñari begiratuaz ausnar-betan murgiltzen geranean.

Pentsatu bai dezakegu ere, Jain-koak gizonari eman dion askatasu-naz baliaturik, baztarren batean azalduko dala berekoikeriz gainez-ka dagoanen bat bere odoleskoak ez izateko pildorak erabiliko di-tuana eta laboratorietako semea naiko duena, txarra irtenik berea dana zapuzterik aal izango ez du-a-lako. Izango dira, baita ere, nazio aberatsak bere indarkerietarako sortuko dituztenak.

Aurrerapen auk bere aldarde txarrak dakazkigutenez erri ibili bearrean izango gera, batez ere euskal emakumeak, berotetan da-goalako gure euskal izatearen etor-kizuna.

Guk ez ditugu nai seme-robot ba-tzuek; guk, gure-gureak nai ditu-gu gure akats eta griñekin, bai or-dea gure doai eta izakereekin ere. Gure akats eta griñaz burrukan bi-zi gaitzen obeak izateko naieraz, eta gure doaiak bizkar gainean era-maten saia gaitzen perfekzio osoa arrapatzeko eziñezko - gallurrera aalegin eta aal danaz bertaratu gaitzen.

Gure erria ez da erri atzeratu bat, asko txinoetara, urrutiko in-tzaurrak biltzera joaten ba-dera ere jakinduri eske. Euskal emakumeak

erri aurreratuenetako emakumeek ainbat ba daki, eta auen neurri berean oraindik asko ikasi bearra gelditzen ba zaio ere.

Euskal emakumeak bere arpegia-ren ederraz eta bere biotzaren zin-tzotasunaz alaitzen ditu Ikastetxe, Unibersidade eta kultura-etxeak, eta ikasi ondoren bere erriaren za-balera begiratzen du itxaropentsu.

Euskal emakumea kiroltzale egin da. Kirolean osatzen du soin osa-suntsu bat, adimena garbitzen du eta biotza indartzen. Gure mendie-tara igotzen da eta goitik gure erria bere luze-zabalean ikusirik irripar itxaropentsu batean bere ezpain marrubitsuak lore leertzen zaizkio.

Euskal emakumea gizarte-ateak zabalik dauka. Bere jakinduriaren bultzadaz asia da merezi dituan goi-maillak arrapatzen lan-tokietan, jakintza mailletan, gizarte arazoe-tan, an-emen. Eta aurrerago joan-go da.

Euskal emakumea oraindik min-tzatzen da euskeraz...

Euskal emakumea ain txoraska ez da txokolata bezela-edo, ain errez irentsitzeko gaurko zenbait idea modernista. Ba-daki «amor li-bre» eta onelakoak aiza aietzen dituztela ezer galtzekorik ez du-tenek, beti libre gelditzen diranak oi bezela urrutietan finkatuta dauz-katenak bere erruki eta erruki-zorrak.

Euskal emakumea ez da aaztu-zen bere eginbear garrantzitsu-e-naz: ama izateaz. Amatasuna beti-kotasunez bete da. Amak bere egizko semeak maite ditu, eta se-meez bere egizko ama maitatzen. Amatasuna maitasunarekin sendoki batua dago, batez ere amatasuna eta mitsuna zer dan dakitenen ar-tean. Ama batek ez du nai labo-ratorioko seme bat, baizik bere errailetan sortu eta ernetutakoa. Eta gure erriak euskal errailetan sor-tutako semeak bear ditu, gure ama maita dezagun. Euskal amak bio-tzean sinismena bear dute izan, bu-larretan gure odola, ezipailetan gu-re izkuntza goxoa... Duan ura ema-ten du batek. Eta aitatutako bereiz-garriak emakumeak bakarrik eman ditzake. Euskal emakumeak!

Euskal emakumea zintzo izango dan neurrian izango da aundi gure erria.

UXOLA'K

EKONOMIAREN EGOERA

Idaztea oso zailla da guretzat, batez ere, ongi idaztea, aldi batzue-tan gai billa igarotzen dogu aldi dena, beste batzuetan ostera, gai onik ez dogu arkitzen, askotan ere, gogo aundirik gabe egonik, idazten astea ere zaillegi dala iruditzen zaigu.

Orregaitik, ekonomiaren gai biri-billak erabili ezker o, lerro batzuk bakarrik idaztea errezago biurtzen zaigu.

Ekonomizko galak altatzen doguz berriz eta barkatu gure joera one-gaitik.

EGUNGO EKONOMIAREN EGOERA

Gure ekonomiak, beti bezela, egoera berezi bat du. Egoera berezi orregaitik, astinketa batzuk azaltzen asi dira. Igaz ere, diruzko astiñal-diak, gobernua aldatu zuten eta aurtengo iraulpenak, langilleen eta ugzaben artuemanak berriutuko di-tuzte.

Onetariko artuemanak oso astu-nak izan dira beti eta izango ere dira etorkizunean. Itunben on bate-ra iristea oso zailla da. Itunben on bat iristen daneko, itunben txar asko ugaltzen dijoaz eta ezbaiko itun oneik oraingo langilleen aserre-bideak dira. Aserre bat, lansarien moztasunak sortzen dute. Orregai-tik, langilleak aserre daude eta lan-sari gizenagoak eskatzen asi dira. Lansari egokiagoak eskatzea betiko arazoa izan da eta ez emengoa bakarrik, mundu guzikoa baizik.

Esan dogun bezela, mundu guzian langilleen aserrea nabari da eta gaurko inflazioaren ondore bat be-zela artu liteke, inflazioaren ondore bat bezela eta askotan gaitz orren sorburu bat bezela ere bai. Ale-manian, Belgikan, Frantzian, Italian, etab. langilleak matxinada txiki bat sortzen dute lanarteaz, lanuzteaz.

Gure artean ere lanarteak, lanuz-teak ditugu eta ez da arritzekoa. Asturias, Barcelona, Guipúzcoa, Ma-drid, etab. egunkarietan irakurtzen doguz lanarteen tori bezela.

Gure lanuzteen sorburua, askotan, lansari urriak dira eta askotan, zor-itxarrez, bidegabeko erabakiak. Orain, onetariko auzietan asko au-rreratu da. Leenago, auzi oneik, ai-tatzea ere ez egoan, orain bai, orain egunkariak ere egunero idaz-ten dute lanuzteak gai bezela ar-turik, baiña leenago ez egoan orre-lakorik. Gertaera au aurrerapenaren ezaugarri bezela artu liteke eta poz-karri da.

ETORKIZUNA

Gure artean eta etorkizunean, onetariko auziak, lanuzteen auziak, egokiago erabiliko dira.

Gaur egunerarte izozte berezi bat dogu, lansariak eta salneurriak lotzeko. Iozte orren arauz lansari eta salneurrien geitzeak azaldu or-duko baimena lortu bear dute eta geitze aundiegia ez dira onartzen. Askotan, izozte orrek lansariak gal-gatzen du baiña salneurrien igi-tzeak ez ainbeste eta emen sor-zen da aserre biziena.

Inglaterran ere izozte eta arazo berdiñak dute eta auzi onentzat ir-teera on bat arkitu eziñik dabilzt.

An eta emen, Europaruntz jo-tzea erabaki dogu. Europa aundi ba-ten ezartzen dogu gure itxaropena, gure gaitzen osagarri bezela.

Alan izan dedilla.

S. Larrea

IKASTOLAK ETA IRAKASLEAK

Ikastolak, prinsipio batzuei lotuak daude eta gaurko, prinsipio tinkoak, lokaerak. Mugira berri guziak beze-la akatsak izango ditu. Geroak esango du.

Mugira berria da, bai, baiña ez gazteriarena. Zentzuaduten guraso gazte kezkatuena; eta ez atzerriko iturrietan asetzen dan gazteriarena.

Guraso gazteen mugira berrian, irakasleak, gurasoak baiño gaztea-goak dira.

Prinsipio oiekin bat aal dator edo oiñarri barruan lan egiteko prest aal daude irakasle guziak? Emen nere kezka.

Geroko damua itzuri nai ba da, erremediorik gabe, argi ta garbi azaldu bearko dira aurrez, gurasoek eta irakasleek ikastolan duten egi-tekoa. Bakoitzaren eginkizuna zalan-tzarik gabe bereizi.

Gurasoek ezin dezaiekete irakas-lei nola erakutsi bear duten agin-du. Nola ori irakasleen egitekoa da eta ez gurasoena. Baiñan zer er-akutsi eta zer ez, aukeratzea, ori, oso-osorik, gurasoei dagokie. Eta ontan bai gurasoek gogor, bigunta-sunik gabe jokatu bearko dutela, al-ze batzuei ate ta leihoak makillaz itxiaz...

Leengoan genion bezela, gurasoen mugirik, erri-kulturan oiñarritu ditu ikastolak. Erri guziak dituzte euren bereizgarriak eta Euskalerrriak ezin itzul berezko lege orri. Txinoak eta errusitarak, frantsesak eta eus-kaldunak, danak desberdiñak gera. Erri-kultura esatean, euskal jakintza esan nai da eta ez txinatar, erru-sitar edo prantsesa. Jakintza au, kultura au abialtzeko, leenengo iz-kuntza artu da ezaugarriak bere-ziena bezela. Onerarte danok bat gatzela uste det. Baiñan au ez da naikoa ezta gutxiagorik ere!

Izkuntzari, euskerari josita daude, erri-giro, izadi ta nortasuna. Eta la-purreta bizi bat egin nai ez bada, bearrezko izango da bereizgarri oien ibaian aurrak murgiltzea.

Eusko-giro bete-betean azi ta ezi bear dira aurrak. Iñork ezin lezake Marx edo Leninen ideekin euren (adimena zikindu. Jokaera orrek, aurrak euren nortasunaz ez dira osatzen eta bestetik, politika egi-ten da; politika txar bat. Eta gura-soak, ikastoletan, iñongo politikarik ez dute nai. (5'garren araua).

Iñori ezin lezaioke, Kristoren do-trinaren ordez, Maorenik erakustea bururatu. «Semeen ezitasuna ezin litekeala ez osoa ta ez bete izan, erlijioa ikas-bide ta asiera eman

gabe ta gure ikastoletan kristau-ezikera eman gabe» (2'garren araua,b).

«Zentru demokratikoak» dira ikas-tolak, jaiotzez. Gurasoak ezin ame-titu lezakete iñongo erako faszismo usairik.

Leengo lanean esaten nuena eta oraingoa batuta, ikastolak era on-tara ikusiko ditugu:

- Irakaskintza, gure euskal-kian.
- Euskal girokoak.
- Erlijioan ezituak.
- Politikarik gabekoak.
- Demokratikoak.

Bost baldintza auetan oiñarrituak daude eta eredu orri eutsi egin bear zaio, mugirari saldukeri bat egin nai ez bazala.

Eredu era oiek, eragiñak, «supe-ratuak» daudela esango duten ira-kaslerik ez da paltako noski. Olako esanak gezurtatzea, ordea, ez da zailla. Eragiteko, iritxi egin bear da leendabizi. Eta zoritxarrez, mugak urruti daude oraindik.

ZALOÑA

zeruko
ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22 - Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta
Korreo batasu-netako errietan. 265
Atzerrietako bes-te errietan ... 285
Aidez Aurrez galdetu.
Salmentan (Ale-bakoitza) ... 5 pezeta

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urizar
Siglo XX

Euskalherriak begira...

POLITIKA ERAGOZPEN?

Lehen ere aipatu izan degu. Azkan hillabete hauetan Espainiako Gobernuak bere egoeratik nolabait irten nahirik, noski, bideak nola zabaldu merkatuak zelan ireki, orain arte zeuden bakardadetik ateratzeko modua billatzen, buru belarri dabil.

Atzerritarrekiko harremanak sendogatzeko Lopez Bravo ministroak ahalegiak egin ditu, baita giroa epeldu arazi ere guztion artean elkar-tasuna gehitu dedin.

Baia, batipat, buruasterik handiena eman dien arazoa, Europako Merkatuarekiko izan da dudarik gabe. Diplomaziaz, aspaldidanik, europatar nazioekin batutzeko amaia saio egiak ditu alperrik ordea; heuren lanak behar hainbateko fruiturik eman duanik ez dirudi.

Joan berri zaizkigun asteetan, Belgikan edukitako elkarhizketaldietan, nahiz eta zenbait momentutan gauzak bere onera etorriko ziralako pentsatu, sortu saizkaten eragozpenak ez dira nolanahikoak izan. Alde batetik Holandako gazta dalata, beste zenbait puntu aztertzerakoan, ekonomi alde-tik sortu diran trabak bakarrik adierazi dizkigute. Beharbada, guztia ere izango da Egia oso ta sakona gordetzen ahalegindu dirala dudarik ez dago.

Izan ere, ba da gai hontan beste arazo bat. Egunkarietan aipatu izan ez digutena bera Europa barruan sartzeko zailtasun handiena politika sail-lean dutela alegia.

Horrelako deklarazioa funtsik gabea danik ez digute esango noski. Bestalde, danok dakigunez, Merkatu Batuen helburua ez da ekonomikoa bakarrik, ezta gutxiagorik ere. Egun Europaren oinarriak jarriaz, gerora egizko batasun, elkarte ta komunitadea sortu dedin dabilzkgu.

Heuren helburua lortuko duten ala ez, hori geroak esan beza. Baiñan bidea, guk nahi bezin zuzena ez bada ere, aukerata dute.

Atzerriko kontuekin gabilzan ezker, zerbait gehixeago ere aipatu nahiko genduke. Leioa zabaltze onetan, hainbeste urtetan harremanik gabe zeuden Mexicorekin, hasiak zaizkigu azkenaldi hontan elkarren arteko giro izoztua zerbait epeldu nahian.

Hanitzen galdera haxe da: pauso berri hauek fruiturik emango ote dute? Berez, giro berria sortarazi nahi izatea txalogarria iruditzen zait, baiñan hain errexa zaienik ez det uste.

Etxeberría jaunak, urrengo auteskundeetan lehendakaritzat jotzen du-tena, Espainiaren hartuemanak estuagotzea nahiko lukeala adierazi digu. Gai hontan zaletua dago nunbait. Lopez Bravok ere aipaldi hori ontzat eman du. Zelakoa izango da, ordea, geroa?

Bi puntu dira hortarako bihurrienak: gerra denboran eraman zuten urrea, ta Errepublikako Gobernuak.

Urreak hainbesteko garrantzirik lezakeanik ez du ematen. Gobernuarekikoa, ordea, basterik da. Orain artean errepublikanoen gobernuak ontzat eman badu, heuren pentsakera ere desberdinekua dala erakutsiaraziaz gertatu da. Bi estadiak, politika mailla desberdinetan dauzkagu, pentsa-molde diferenteen ezaugarri. Zelan, gaur egun, biok elkartu?

Lopez Bravok Erroman izan du zeregin bikañik. Eliza ta Estaduen ar-teko ariamanak ba zuten oztoporik asko. Konkordatu eraberrituko duten susmoa ere badegu.

Interes handiegiak daude bi aldetatik, eta bildur naiz arazo hontan politika eragozpen ez ote dan izango.

MIKEL UGALDE

TRANSPORTES **azkar**

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón, Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'a.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

ELIZA ETA ESPAINIA-KO GOBERNUAREN ARTEKO AR-EMANAK

Lopez Bravo ministroa, Erroman izan-berri da. Aita Santuarekin izketaldi luzea egiña du eta ondoren sekulako aizea artu du albistalari-ekin dizkien jardunaldietan berri pozgarriak ematen.

Arritzekoa au da: Ministroak one-lako berri argiak erruz eman di-tuan orduan, Erromak ez duala aor-rik zabaldu. Ona emen Lopez Bravo jaunak emandako berrietatik nugu-sitxoenak:

«Eliza eta Espainiako Gobernu-aren arteko elkar-tratuak, oso gozoak dira».

«Elkarren arteko adosketak, uka-eziñekoak dira».

«Espainiako Elizaren egoera, au-kerakoa da». (Madrid, 28-I-70).

Aita Santuarekin izan duan el-karrizketa aitatuaz, auek esan ditu:

«Aita Santuarekin izan dedan el-karrizketan, Eliza eta Espainiako Go-bernuaren arteko tratua aitatu di-tugu. Auetan ez dago korapillorik». (Arriba, 28-I-70).

«Aita Santuarekin igaro ditudan iru ordu laurdenetan, ez da ika-mikarik izan; ez obispoen izenda-pena aitatu danean; ezta beste arazotan ere. (Madrid, 28-I-70)».

«Villot, Casaroli eta Benellirekin izan ditudan artu-emanetan, dena aisa joan da. Elkar-ikuste auetako giroa ezin ohea izan baita». (Arri-ba, 28-I-70).

KONKORDATUARI BURUZ, au esana du:

«Oraintxe illabete batzuk asi zi-zan Konkordatuari buruzko elkariz-ketak. Gai ontan, Garrigues, Espai-ñiako ordezkaría eta monseñor Ca-sarolli, eliz-ordezkaría ari dira kon-tuak garbitzen. Izketaldi auetan ados-geran oinarri batzuek, aurrera egiten lagundu digute. Ori bai, Konkorda-tua bezelako gai minbera auetan, bi alde ezagutu bear dira: aginpide biren elkar arte osoa; eta itunben-tan bear izaten diran lege-xeata-sun bideak. (Madrid, 28-I-70)».

«Konkordatu gaudua izan da... 1953'garren urtean izenpetua izan zan, eta bere arauetan, ba dira bat-zuek, leendik ere legez babestuak zeudenak. (Pueblo, 28-I-70)».

«Esan dezakedana, au da: Ba di-rala gure artean elkar lotzen ez diran iritziak; baiña gure asmoa, Elizarena bezela, alkar-arte jator batera iristea dala». (Pueblo, 28-I-70).

KONKORDATUA ETA GOTZAIK IZENDATZEA

«Obispoak aukeratzeko egiñean, au esan dezaket. Ortan dauzkagun eskubideak, 1953'garren urteko Kon-kordatuaren ezaugarriak daudela. Eta leendik 1941'garren urtekoan ere, antzifatetik zetozen lege berezietan iritxitakoak ditugula. Oiek eta bes-te batzuek, Konkordatu barruan eza-gututa dauden eskubide eta egin-bearren artean aitortuak dirala. Gai zeatzik ez degu erabaki; guk esan ditugunak, Konkordatu osoari dagoz-kionak izan dira. (Pueblo, 28-I-70)».

«Konkordatu bere alde batetik bakarrik aztertzea, ori da egin ezin ditekena. Konkordatu osorik eta alde guzietatik miatu bearra da». (Arriba, 28-I-70).

Orra: «Vida Nueva»tik jaso ditun esamesak, Ministroaren poz-giroa agiri azaltzen da.

«Vida Nueva»tik jaso

Eraria epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko du berela

Españiako nazioarteko salerosteak

Igazko 356'garren Zeruko Argian idatzi genduan gure salerosten zen-bakiak eta 1969'ko urterako zenbaki ezarri ziran:

Urtea	Saltzeak (fob) (\$ milloika)	Erosteak (cif) (\$ milloika)
1969	1.803	3.850

Urte zaarra igaro zanean, zenbaki oiek zeatz-meatz jakin ziran eta onela arteztu bearra dago:

Urtea	Saltzeak (fob) (\$ milloika)	Erosteak (cif) (\$ milloika)
1969	1.900	4.233

Aztertze ori egin ondoren ikusten da tarte aundi bat, erosteak 4.233 milloi dolar izanik eta erbestertzeak 1.900 milloi bakarrik, zenbaki bien arteko tarte 2.333 milloikoa da, gure nazioarteko salerosten kondai-ran, aundienetarikoa.

Gure salerosten ezezko joerak

Saltzaille kaxkarrak gera eta erosle bikañiak. Erostejoera berezi bat dogu baiña gauzak erbestertzeko ez dogu joerarik. Joera au aintzi-ñakoa da baiña azkenengo urteetan, gure salerosten tarteak geitzen dijoaz, ikusi ditzagun orain tarte oiek. Zenbakiak dolarretan ezartzen dira:

Urtea	Erosteak (cif)	Saltzeak (fob)	Tartea
1954	614,9	464,4	— 150,5
1955	617,3	446,3	— 171,0
1956	766,7	442,1	— 324,6
1957	862,2	475,8	— 386,4
1958	872,4	485,8	— 386,6
1959	794,5	500,6	— 293,9
1960	721,5	725,4	— 3,9
1961	1.092,3	709,4	— 382,9
1962	1.569,5	736,0	— 833,5
1963	1.955,2	735,5	— 1.219,7
1964	2.258,9	954,5	— 1.304,4
1965	3.018,3	966,5	— 2.051,8
1966	3.590,7	1.253,5	— 2.337,2
1967	3.483,6	1.384,0	— 2.099,6
1968	3.522,1	1.589,2	— 1.932,9
1969	4.232,9	1.900,0	— 2.332,9

Gure erosle eta saltzaille aundienak 1969'ko urtean

Emen ere, zenbakiak, dolarretan daude.

Laterriak	Erosteak (cif)	Saltzeak (fob)	Tartea
Laterri Elkartuak	728,1	285,1	— 443,0
Alemania	566,2	204,1	— 362,1
Frantzia	429,5	183,4	— 246,1
Erreinu Batua	321,1	170,9	— 150,2
Italia	253,0	98,3	— 154,7
Arabia	149,1	6,2	— 142,9
Beerriak (Holanda)	122,5	73,6	— 48,9
Libia	117,6	6,0	— 111,6
Argentina	106,5	43,9	— 62,6
Beljika	98,9	38,3	— 60,6
Suiza	98,6	45,0	— 53,6
Suezia	97,4	37,2	— 60,2
Japon	89,8	12,4	— 77,4
Brasil	74,5	20,6	— 53,9
Kanada	59,1	26,5	— 32,6
Irak	49,2	2,4	— 46,8
Kuba	42,4	39,3	— 3,1
Venezuela	40,1	21,2	— 18,9

S. LARREA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE

ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERARDEUNI'K ONENAK,

AMENGO NEKAZARIENTZAT

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

Gazteak entzun!

14-15 urteko mutil euskalduna bear da

«ETXANIZ» Lantegi Ornigaietan

(Suministros ECHANIZ)

Birmingham, (11. Tel. 1 68 78 eta 2 32 03) DONOSTIA

HERRIAK ETA GIZONAK

EGUNETIK EGUNERA

OTSAILAK 14

—Jordaniako Husseinek Palestinaro Gerrileroen kondizioak onartu ditu.

—Italian Mariano Rumorek gobernu berria antolatzeke daramazkin alkarizketak aurrera doaz.

—Mendebaleko Alemanian Willi Brandt-ek Eguzkialdeko Alemanira euki dezaken bajeaz asko mintzatzzen da.

(15)

—Israelgo abiozionaren azkenengo ekintzaren aurka izgarriko manifestazioa Caira. Abiozionaren ekintza honek 67 heriotza euki zuen ondorioz.

—Estadu Batuek Viet Namgo gobernoari heien laguntza adierazten die.

—Turkiako gobernuak dimititu egin du. Damrel zen lehendakari.

(16)

—Laos-en gerrileroen eta gobernuen arteko gataskak jarraitzen dute.

—Chile eta Cuba heien komertzial relazioak normalizatzen dituzte.

—Beljikan Eyskens gobernoak nazioaren bi hizkuntzak dakarten problematika konpontzen saiatzen da.

(17)

—Abba Eban Israelgo atzerriko

gaien ministroa Benelux eta Mendebaleko Alemaniaren bira hasten du.

—Diborzioreen legeak zenbait eragozpen sor arazten ditu Italiako goberno berria antolatzeke.

—Alemanian bizi diren judutarak beldur dira Munchengo atentadoeino. Gobernoari laguntza eskatu diote.

(18)

—Israelgo inpostoen % 80 gertarako erabiliko dira.

—Hilabete bat eta gero amaitsu dira Limburg-ko mineroen huelgak.

—Beljika-ko ministroa den Henry Spaak-ek Londresko alkarizketak, Bretaina Haundia Europako komunitatean sartzeko, nahiko zailak izanen direla dio.

(19)

—Nixon kongresoari hitzegun dio. «Savegard» misil sistema beharrezkoa dela dio, Sobietarren boterea delata.

—Laos-en Estatu Batuen ekintza gero ta haundiagoa da. Vietnam berri bat sortuko ote den beldur dire Amerikako Demokratak.

—Bretaina Haundian Ford-en langileak ez dire lantegietara sartu. Bestalde esterling libreraren osasuna aski ona da.

H. Eta G.

DOUGLAS BRAVO ETA FIDEL CASTRO

Gai bati buruz, bi iritzi

Douglas Bravo

Duela hilabete bat Venezuelako gerrileroen buruzagi den Douglas Bravok Fidel Castrokin zituen harremanak moztu ditu.

Douglas Bravoren arabera Cubak ez du orain internacionalismoaren politikarik jarraitzen eta Sobieten aldera jarririk bere indar iraultzailea galdu du. Hots Douglas Bravoren iritzian Cubak ez du egun erreboluziorik esportatu nahi. Zenbait arazo ikusiarren beharrezkoa zaigu Amerika latinaren azterketa labur bat. Funtsean bi gauza garrantzitsu ikusten ditut Che Guevararen heriotzatik honera: Lehenik gerrilero mugimenduen ahultasuna (Uruguayko «Tupamoros» mugimendua ez beste), bigarrenik Bolivia edo Peruko gobernuen estilo berria, herriko militarra, diotenez yankiar aurkakoa.

Gerrilero mugimenduari dagokionez, aurretik esan beharra dago, ahultasun hori ez dala une berezi baten ondorioa baizik ta ahultasun honetan axola haundia duela yankiar haramada espezialaren (Rangers etab) prestasuna.

Beraz ez diogu inolaz ere gerrileroen ekintzari axolarik kendu behar. Praktikan sortu dituen estrateji berri baten bidez orain ez duten sendotasuna berpiztu dezakete.

Boliviako eta Peruko gobernuak aski ondo mintzatu da Fidel Castro. Baina horrek ez du esan nahi gobernu hoiek erabat onartzen dituenik. Heiez ondo hitzegun badu gobernu hoietan dabilten zenbait ezkertiar laguntzeko izan da.

Konsidera dezakegu hortaz Cubak galdu duen «militar» influentzia «politiko» influentzian irabazi duela.

Europar asko izan da honetan traizio baten hasiera ikusi dutenak. Baina Europatik zaila da hori esatea sinplekian erori gabe. Beste gauza bat da ordea Douglas Bravo borrokariaren iritzia, zeren honek ba daki zer den Amerikako iraultza. Dana dela, bai gerrilak, bai politikoi influentzia, beharrezkoak izanen dira iraultza aurrera eramateko.

Antón Santamaría

Muebles Inchausti

Lasarte'n dagon etxe on batek eskeintzen dizu ostatu, an dauden gauza zoragarriak bixitatze prestatu. Apain, dotorez, berdinik ezta; ifola ezin puskatu, MUEBLE bearez baldin [bazera] INTXAUSTI'NEAN eskatu.

Estación, 19

Urrutizkifia: 97580

LASARTE

DOUGLAS BRAVO

Douglas Bravo dugu egun, Beneluxelako iraultzaren buru.

Aspaldi hontan, Kuba, eta batez ere Fidel Castrorekin zituen harremanak ez zirela nahiko argiak, bagenekien, baina urtarilaren 14-an Karakas-en eta iraultzaileek idatzitako agiria irakurri ta gero, laztasun hau, haundiagoa dalakoan nago. Bere Douglas Bravok firmatutako agiri honek diona, ez doa Castroren erreboluzioaren aurka, ezen, hark markatutako urratsetatik doaz Ego Ameriketako zenbait erreboluzio «Foco» sistemak tab.), ez honen aurka ez, baizik eta erreboluzioa garaituz gero, Ego Ameriketara begira Castrok eskaini ez duan laguntzaren kontra.

Alde batetik, Castrok Kubaren ekonomia goratzeko ahaleginetan ari da eta besteek uste duten bu-

katutako-erreboluzioa Castrorentzat ez da oraindik bukatu (noiz arte bada?). Beste aldetik Rusia du ekonomia honen gidari eta Moskuren konsignak eta Castrorenak noski, hauek dira: Atzeritarrei laguntza gutxitu, eta aurtengo dalako «ZAFRA» (elburua: 10 miloi Tonelada azukre jasotzea) famatuari gogor ekin Kubako ekonomia sekulako indarra har dezan. Kuba eta Moskuren relazioak denorenak dira eza-gun.

Bainan Kuba egun, libro da, eta erreboluzioaren gidari, herriarena ere bai. Besteek oraindik baso eta oihanetan.

Behar bada Douglas Bravo, Castro Ego Ameriketako herrien erreboluzioa ahaztu egin duen edo ta Moskuren laguntzak, egoismoa sortu ote dualakoan dago. Neronek ere ez dut joko garbirik sumatzen.

MIKEL MENDIZABAL

Fidel Castro ere Zafran

DANTZARIAK

Bear ditu Euskal-dantza «IZARTI» taldeak.

Nai dutenak etor bitez arratsaldeko 8'tatik 9'etara Nazareteko

Jakintza Etxera, Iturrino anai, 19 Donostian.

Oyal s.a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Guriña
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

Egu, eguberri eta ekain

Imanol Laspiur

kutartean zerabilela, baina ez dakit zertan gelditu zitzaion guztia. Ez zan gaizki izango lan hori burutu eta nunbait argitara eman balu.

Ze motatako dibinidade edo jainkozko ote zitzaion, hauek, aitzinako euskaldun haiei? Edonola ere, beste hitz batzuetan sartua arkitzen zaigu aztertzen ari geran jainkoz-zentzuzko EGU hau: EGU-n, EGU-zki (EGU-hizki), n-EGU, EGU-azten, EGU-en...

Banan-banan ikus ditzagun:

EGUN: EGU-n edo EGU-une ote? EGU horrexek neurtzen ote zuen argiaren «une» txikiena? EGU dibinidade horren agerketa-aldi bakana «egune» edo «eguna» ez ote zan? EGU une: egune.

EGU hau argia, indarra, berotasuna, bizigarria... lehen-euskaldunek jainkotzat edo hartua zuten izpiritua baldin bada, nolani ere positibua da. Egunezko zentzu positibua horren kontra gaua daukagu: GABEA, GABIA, GAUA. Bizkaiar «ga-

EGUZKI, EGUZQUIA: Hitz honan ere EGU arkitzen zaigu gun edo erro bezala: EGU-zki edo EGU-izki (EGU-hizki, EGU-hitz-ki). Baina zer da «eguzki» barne hortarako EGU-ren ondorio duen —zki edo —hizki edo —hitzki hori? EGU-HITZ-KI, beraz? Honela, «hitz» (HITZ) ere jainkozko edo dibinidade baten dohai eta jario litzake. Hain zuzen, egunsentiaren hitz zaharra «iztantz» (HITZ-tantz) da, erderazko crepúculo, Gero EGU-k lekarke EGUZkia, ondoren, «Hitz» positibua ere; honoko hitzetan positibotasun hutsa ematen digu: itzarri (hitzza artu ote?), itsaso, bizitza (bizi-hitz) eta abar. Itz, hitz, its... berdin kontsidera genitzake.

Negatibu zentzuetan ere garbi dugu «hitz» honen zera: itzal, (makal eta argal bezala, —al atzizki, privativo), izotz, gaitz (ga, ge aurizki edo prefijoz ere pribativo da «gabe» (sin) bezala) itsu, itxu edo itzu (ciego) keriza (ke edo gehitz-a) eta abar.

EGU-HIZ-KI, odolKI, tripaKI, oilo-

KI, poliki eta bezela, —ki atzizki honekin EGUZKI bokabloa edo ize-na dugu laburketaz.

NEGU, NEGUA.—Ez dakigu zer esan nahi duen n-EGU horrek, baina bere barnean EGU guna daroa. Iparraldeko zenbait euskal lurretan urteak adierazteko neguka egiten dute, honela: negu bat, negu bi; urte bat eta urte bi esan beharren edo orde.

Asteko egunak ikus ditzagun: EGUAZTENA eta EGUENA Bizkaiar. Begiratu batean ba dirudi horien sustraia «egun» litzakela, baina seguraski «EGU» bide da. Aitzina batean ba zuten euskaldunek, nolabait ere, hiru eguneko «aste» mota bat; aste hau «EGU-aztena-kin» hasten bide zan; ondoren «EGU-ena», EGU adoratzan zuten eguna edo, (egun zerukoian); gero BARIOA zetorren: beronek esaten du «barikoa» (erderaz «el sin»), EGU hori adoratzan ez zuten eguna.

Hitz horiek Bizkaikoak dira. Baina ikus ditzagun Gipuzkoakoak ere, edo-ta xuberotarrak: OSTEGUN edo ORTZEGUN edo; gero OSTIRAL edo ORTZIRALE.

Bizkaiko hitzok Gipuzkoako beste koriekin konpara nahi bagenitu, hona hemen benetan harritzeko esan-nahi berdina: Bizkaian EGU-ena zeru egun edo adora-eguna baldin bada, Gipuzkoan, hobeto Xuberoan, ORTZEGUN deritza, hau da, hain zuzen, zeru eguna.

Gero BARIKOA datorkigu Bizkain: barik-o edo bariko (sin), eta ORTZI-RAL (no celestial) (sin) Gipuzkoan; ba dakigu -al atzizkiak pribativu zentzua duela, lehen iku-

si ditugun hitzen antzera: makal eta argal bezela. Biok, beraz, adoratze eguna ez zala agertzen digute.

Ba da beste egun izen bat ere: EGUAKOITZA, EGUBAKOITZA, edo EGUBAKOTXA. Izen honek ere ezezko zentzu bat ematen digu, beste «bariko» eta «ortzirala» bezela. Hau da: EGU-BAKO (sin EGU), -tza edo -txa atzizkiak zer esan nahi lukean jakitea gaitza da benetan. Baina hiru horiek garbi agertzen dute EGU-ezekotasun bat.

Nolakoa ate zan Euskal-Herria garai hartan? Kide ziraken bi herri edo tribuk bat egin ote zuten? Erljio bat bera edo desberdina ote zuten? ORTZIRAL, BARIKO eta EGUAKOTXA (E G U B A K O T X A) zentzun berekoak dira, nahiz eta hitz desberdinez jantziak izan. Euskal mitologia barruan zentzun berdina lukete. EGU-ENA eta ORTZEGUNA ere zentzun berekoak dirudite.

Egungentziak ba du bere zer aztertua. Egungentzia baino izen askoz ere zaharragoak, noski, IZTANTZ (hitz-antz) eta EGUANTZ dira. Ba dakigu egungentzia adierazteko, oraindik ere, zenbait tokitan «iztantza» eta «eguantza» eta erabiltzen dirala. EGU eta ITZ, edo HITZ jainkozko zentzu bi hauek ere aztertuak ditugunez, ez da harritzekoa erderazko «crepúculo» edo «aurora» horien pareko izatea, baina jainkotasun baten zentzuan. Lehenbizi, gau baten ondoren, Iztantza edo EGU-antza agertzen da eta gero EGUZkia bera begien aurrean.

Ez da ITZ edo HITZ bera kapritxo sortzen dan hitza, ez. Ager-tu nahi izan dudanez, «hitz» hori jainkotasun batez agertzen bait da eta positibu da beraz. Hona hemen, nola gurean ezezko edo negatibu zentzunez: «itzal» ITZ-al, lehen agertu dugun ezezkotasun -al sufijo hori daroalarik.

Iristakorra benetan etimoloji lan guztia; areago semantika bera aztertu nahiko premia danean.

Nahiago nuke Bittor Kapanagak aurrera eramane balitu aspaldiko bere teoria azterketa haiek, baina ez hori bakarrik, burutu eta ezagutarazi ere bai. Nik gaur hemen jarriak urrutirago eramango bai lituzke berak. Ia ba, motel, emaguk hirea.

Eguberria igaro zan. Eguzkia gora eta gora hasia dugu zeruan. Eguna luzatzen, argitzen, epeltzen, bizitzen daukagu. Ekaina helduko da eta eguzkia gorenean izango dugu. Gero berriz behera eta behera joango zaigu eguzkia. Eta horrelaxe behin eta berriz, urteoro.

Euskal Mitolojiak ba du zer ikusirik asko izen hauetaz. Baina, nolani ere, hitz horien aitzinatasa aitzinatasuren bertan galtzen zaigu.

Euskaltzaindia urte-hilen izenak autu berria dugu. Xabier Kintanak 1969-ngo Hazaroaren 16-ko ZERUKO ARGIA-n idatzitakoak bat-bat nator hain zuzen ere. Halare ez doa gaurko nire hau bide honetatik, eta nire hariari hel dezaiodan.

Ba dakigu EKAINA ez dala, seguraski, guk erabili dugun Garagarril edo Junio hilaren esan-nahi berekoa, EKAINA garai edo sasoi horren une bat besterik ez bide da eta ez hilabete osoaren izena, noski.

Jakina, mugaz iparraldekoak Ekaina deitu diote hil osoari. Baina aitzina batean, dudarik gabe, EKAINA San Juan egun inguruia zan, San Juan eta kristautasuna bera ere munduan sortu baino lehen.

Hori da, hain zuzen, EKAINA, eguzkia goren daukagun garaia, eguna luzeen eta argien, bizigarrien, emankorren. Ez da harritzekoa, be-

raz, lehen euskaldunek aro-une hori sekulako ortz-jai eta su-jai eta holakoz ospaturik, eta gorderik, gaurdaino gugana heltzea, Eguzkia bai zan haien berotasuna eta indarra, argia eta esperantza, lur eta landen bizigarria... Jainkoa bera.

Jainkoa esan dut. Baina jainko bat baino gehiagodunak ziran nolabait ere orduko euskaldunak, Jainkoak ez ezik jainkozkoak zituzten: URTZI, ORTZ, (Ortzi), ODEI eta, ez ote EGU eta HITZ ere?

Urte hasieran, hau da, egunaren hasieran edo eguzkia ortzean gora abiatzean, EGUBERRI deitu zion lehen euskaldunak une hori: EGU-berri. Hona hemen EGU erroa edo guna izen hortan

EGU hori ortzean gora doa, gora eta gora Ekaina heldu arte. Eta zer da Ekaina, EGU-gaina ez-ezik? Fonetikaz ezaguna dugu beste hitz hau: bekaina (begi-gaina: bekaina). Fonetika hori begiratuaz eta lege ber-bera onarturik, EKAIN izena EGUgain-etik letorkiguke. Zentzuari kasu egin ezkeror, orde, ideia bera ematen digu, dalako EGU horren sortze edo hasiera, «berria» baita, EGU-BERRIA beraz. EGU hori ortzean goi danean, areago, goien danean, gain-gainea, EGU-gain daukagu eta laburketaz EKAIN.

Makina bat urte da Bittor Kapanagak hortariko teoria bat-edo es-

bia» eta «gabea» ere esaten da. Egunaren bestalde honek zentzu negatibua du, erderazko «sin» («privativo»). GABE hortan ez da argirik, ez indarririk, berotasunik eta bizigarriarik. Gabe, gaba (gaua) ezetza da, argirik eza, EGU-unik eza, EGU-zkirik ere eza.

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4
DONOSTIA

ERAMAN - EKARRI'ra

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIARAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

MUEBLES
Bidarte

Avda. del Gral. Franco, 13
Urrut. 85 12 85

ZARAUTZ

Kabi berria dezute?

Ederki!

Osatu nai dezute?

Atozte, konponduko

gera-ta

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Umeen alfabetatzea

GIPUZKOA ATZERA GERATUKO AHAL DA?

Euskera-lanetan gabiltzanok atsekabe ugari artzen degu, baiña bai poz ere. Hoietako bat lehengo batean artu nuan: Iñaki Goikoetxea iusulagunak Kili-kili, lan ta lan egiten duan gizona aurkeztu zidan.

Il honetako ZA batean aita Goikoetxea berak idatzitako zerrenda bat agertu zan, baiñan halare zerbaixto bat esan nahi nuke: batere zaratik gabe egiten ari diran lan hauxe euskeraren etorkizunerako lan sakon eta aberatsa dala.

Hara lan honen mamia:

Gure umeak ahal dugunean ikas-toletara bialtzen ditugu; baiña ikastola hoietako asko zazpi edo hamar urterainoko umeak bakarrik artzen dituzte; beste ume asko ta asko, ordaintzekorik ez dutelako edo ikastolak eroso ez dituztelako, euskal ikas-biderik gabe geratzen dira. Hona hemen euskera lantzeko bearko degula ikusten nago. Ikus-alor ederra; euskeraz jakin arren euskeraz idazten eta irakurtzen ez dakiten analfabetoak. Arazo honeri zaiñetarik ekitea da etorkizun ezabetsagoa ta errezagoa. Baiña nola ekin?

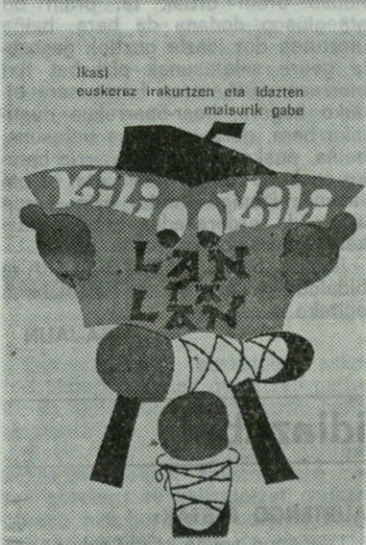
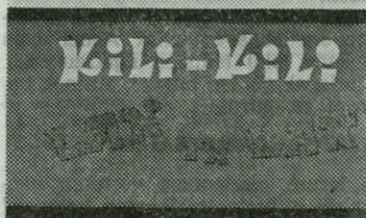
Hemen dator Kili-kili lanera.

Kili-kili margoz oso egoki irarria dagoan kuaderno bat da. Zazpi urtetatik amala urterainokoz egiña. Euskal-gramatika, literatura, jeografia, aritmetika, erlijioa, kondaira ta abar idatzita dauka. Pittinka, umei (eta irakaslerik gabe!) eman behar zaion bezela. Umeak texto txiki-txiki hoiak horretarako daukan toki berezietan egunero zazpi lerro berak koptatu behar ditu. Hala, konturatu gabe irakurtzen eta idazten ikasten ari da. Bi illabetetik bein kuaderno betea bialta ta berria artzen du umeak.

Baiña nork jarriko du umea berez lanean?

Bai, umea ez da utsean lanean jarriko. Ba daki, ordea, lan hau zintzoki egin eta kuaderna Bilbora bialtzen duanean, bere puntuekin saritua izango dala; uts gutxi, puntu asko; uts asko, puntu gutxi; baiñan koptatze-lan hau errex-errex baita, arretaz egiten bada; ta arretaz egiten dan lanak asko erakusten bait du. Horretarako, Bilbon irakasle-ekipo batek egiten ditu korrekzio-lan hoiak; ta ba daki umeak, puntu gehien irabazten dituzten 150 ume (ez dira bi ume!) iru egunetako exkursio batekin saritua izango dirala; igaz, Araba ezagutera joan ziran autobusean iru egunetarako, ostatu ta guzi; aurtan: Naparroa ezagutera joango dira beste iru egunetarako.

Bizkain asi zan lan hau, ta igaz bi mila (2.000) ume orrela euskeraz irakurtzen eta idazten ikasiak dira; ta aurtan ere jarraitzen dute, ta datorren urtean ere jarraituko dute askok, 14 urte bete arte. Baiñan aurtan, Bizkaiko 2.000 umeak 4.000-raiño geitu dira!, ta Naparroan iru mila (3.000!) apuntatuak.

dira aurtan lanean asteko. Ba ahal da lan ederragorik? Hara 7.000 ume etxean bertan, inora atera gabe, alfabetatzeko bidea arkitu.

Gipuzkoa daukagu oraindik gel-dirik.

Bizkaiko gastuak bertako industrialak-edo ordaintzen ari dira. Naparroa, berriz, hainbeste lan egiten ari dan «Principe de Viana» erakundeak artu du diru-kezka hau bere kontu. Ta Gipuzkoan zer? Ez ahal dago hemen lan hau zuzentzeko bidea arkituko duan inor? Batetik dirua emango duana arkitu behar da, noski, baiñan hori lortzeko Gipuzkoan komisio bat izentatu behar da, ta komisio horretarako gizon edo emakumeak falta dira. Berez, Tolosa ta Zarautz, Amezketa ta beste erri batzuetatik Kili-kili eskatzen asiak dira, baiña Gipuzko osoan zabaldu behar dan lana da hau. Argitxo hau irakurrita, ez ahal da inor kezkatuko?

Norbaitek lan hau asi nahi badu, idatzi dezala ZA-ra.

Kuadernoak gipuzkeraz egiñak daude; zabalkunde lan hau asteko zai dago egillea.

UGALDE-TAR MARTIN

GIZONETIK GIZONERA BASARRI ADISKIDEARI

Estimatzen dizut egiten dida-zun tonuagatik, baina ez ordea intentzioagatik.

Sasi-letradurik ez dut gorrotatzen, zeren bestela nebe burua gorrotatzea litzake, nerea eta bai nere adiskide diran euskal idazlerik gehienena, zu ere tartean zaitudalarik.

Zuk diozunetik nerera alde handiak daude. Sasi-letradurak letradua behar duela gidari. Hau argi esaten nuen. Eta letradurak inoiz edo behin oker bat egin arren, guk, tarte hortan, mila egiteko arriskua dugula. Beraz, gauzak hola adierazi nituelarik, oso egokia zaizu «De sabios es rectificar».

Hizkuntzaren herio bidea ez da diozunagatik. Denon buruetan dago zergatik dan, eta ez noa xehetasun hoietan sartzera.

Nere esanak hor daude, esandako leku berean, batasunaren adierazgarri. Eta ez zuk eman nahi diozun balio berarekin.

Ez dut esan inor behartu nahi dudarik, baizik bide batera hurbiltzen lagundu, borondate oneko idazleeri, Arantzazun markatu zan bidea. Beraz, kontu hontan beste bide batzuetatik zirkulatu egin didazu. Diozuna, beste gauza bat da, eta hortaz ez dut ezer esan. Arren, ez nahastu. Eta hain zuzen ez dira esenplurik hoberenak inoiz batasunera ahalegindu ez diranen hitzak, edo alde aurretik uxatzen hasi ziranenak.

Batasun biderako, nik eta beste askok, amore eman diogu gure aldeari. Eta, zuk?

Bakoitzak beretik emanez elkarrengana hurbildu behar garanez, ezinezkoa litzake batzuek dena eskaini beharra eta beste batzuek ezertxo ere ez.

Larresoro? Ba, dirudianez bere esanetatik eta bideetatik zu baino hurbilago nagoala esango nuke. Ez ahal da hola? Aski da elkarren idazkerak ikustea.

Herria, diozu? Zein herri? Ni neu ere herria naiz.

Demagojarako ondo prestatzen diran atxikiak dira herria ahotan hartzeak. «La Voz de España» bakarrik irakurtzen dutenak arrazoiak barra-barra esan dituzulakoan egongo dira. Izan ere, jokoa egiteko zer bide hoberik?

Sasi-medikuaren anekdota hori, oso polita eta oso zaharra da. Gehiago ere jarraitu zenezakean, baina erdi bidean eten duzu. Zeren Arnoateko sasi-mediku horren ardurarik handiena izan zen

bere seme eta iloberi mediku karrerak ematea, eta semea aita baino hobea izan zen hezur-atsiak sendatzen ere. Zergatik isildu? Eta, bestalde, ezaguna da Petrikillok Zumalakarregi hil zuela bere enplastuz enkangrenaturik. R. Oyarzun-ek berak ere Historia del Carlismo-ren laugarren kapituluaren aipatzen du. Eta hau ere konta behar zenuen.

Baina esenplotzat berdin zan etxegintzakoa hartu bagenuen ere. Arkitektoak egin beharko litzuke zimentariak eta estruktura edo gorputz guztia kalakuloak, eta ez arotzak edo igeltsorak. Eta pentsa zazu, zu ta ni, sasi-letradurak, arotza edo igeltsorak bezala gerala hizkuntzaren estruktura buruz. Beraz, nik letradu eta sasi-letradu kontuan esanak ulertzeko aski da zentzua adi jartzea. Hau da, hitz batean, itsasontzia nork eraman behar du, pilotuak ala sukaldariak? Hala ere, itsas-ontzi batek biak ditu beharrezkoak. Gezurra dirudi behean mailako eskolaz aritu beharra.

Gaiztasunari buruz zer esan dezakezute eskatu diran batasun normetara inoiz makurtu ez zerenok? Zer esan dezakezute inoiz euskalki hertsia batetik irten gabe idatzi duzutenok? Eskubidea duzute batasuneruntza ez jarraitzeko, baina ez gure kontra jardutzeko.

Zergatik hartzen dituzu ahotan lehenagoko idazleak? Besteok ere ez ote ditugu ezagutzen eta maitatzen zuk bezin ondo? Gainera, hortaz zer duzute esatekorik Azkueren Gipuzkera osotua bera ere betetzen ez duzutenok? Eta, lehenago zer dago besterik, batasunaz, Campion eta Broussain-ek gertatutako txosten teorikoa besterik? Eta hauek ere ez dituzte betetzen. Beraz, alde hoiak ikusirik, zentzundunarentzat, nork sortzen du euskerarengana nazka? Batasunik txikiena ontzat hartzen ez duzutenok, zergatik mintzatzen zerate batasunaz?

Nik ez ditut ikusten gauzak alde soil batetik, baizik erdiragotik, nere aldetik amore emate handiagoa dudanez gero.

Baina ni ez naiz hoiengatik haserretzen eta ez naiz eragozpenak jartzeko zalea ere; baina zer pentsa ezertan ahalegindu gabe, probarik egin gabe batasunerako hautatu dan bidea eragozpenekoa dala uste duten idazleeri buruz? Zer pentsa, batasun bileretan beren iritzia

eman ez dituzteneri buruz? (Orduan zen garaia). Zer pentsa beren iritzi ahulak arrazoi handi-agoek menperaturik ikusirik beren buruak makurtu, ezkatu, eta gero atzetik azpianean batasunaren kontra lana egin duteneri buruz? Beren gutxietsitasunaren, konplejoaren, menpeko gaixotasuna besteeri kutsatu nahi?

Gutxiarik, gero euskalkierari amore eman diogunok (eta hau herriari begira eta herriaren onerako; herriakin burua-bat, herria garalako: ez gipuzkoarra, ez bizkaitarra, ez nafarra...), baizik Euskal-Herria, bakoitzak beretik orokortasunera eskainiaz hornitu eta burututako herria; gure salbaziorako bide bakarra ez bada ere, bai biderik zuzena) norberekeriak alde batera utzia goaz. Nun gauden bada-ikigu; nora behar dugun jakin behar dugu.

Adibideak aldatuaz hasi zenez, esan beharrean nautu, Euskal-Herria erdalduntzen danean, ez letradurik eta ez sasi-letradurik ez dela beharko. Gauza jakina da hori. Baina gure herriak duen gaitza zergatik ez duzu aitortzen letradurak sortu aurretikoa dala? Zergatik ez aitortu orain arteko osagarriak ez direla aski izan? Eta, txarrenean ere, beste bat aprobateak ez du egoera estuagoetara bultzatuko eta bai behar bada itzartzera zirikatu. Arestian Larresoren kontseilua aipatu didazula esan dut, eta irakur zazu Huintaz eta Hartaz-en 75/76 orrialdeetan ideia hauetaz esaten duena.

Zure iritzia gora behera, berri ere gidarizatik sasi-letraduri ezetza eman beharrean naugu neu ere tartean naizelarik. Eta letradurak markatzen dituzten bideeri hurbilduaz gure lana eskaintzea eskatu. Beste esatera hark dion bezala: «Zapatero, a tus zapatos». Eta ez engaiatu geure bururik zerbait handi geraldakoan.

Gutzi honekin ez dut esan nahi zure lana txarra danik, ezta gutxiagorik ere. Baina, hau bai, hobea izan zitekean; batez ere batasunerako iritzia elkarrengana hurbiltzera lagunduaz giro hobe bat lortzeko.

Eta nere esanak ez txarrra hartu. Bihotzez, adiskidetasunik sendoenean mintzatzen natzaizu, eta gainera gogoz opa dugun helburu nagusiago batera begira argia eman nahirik.

Juan San Martin

HANDIK ETA HEMENDIK

EUSKERA BATUA

Hitzez, guztiak ei dagoz euskera batuaren alde, baina egitez ez. Aitzakia, H ei da, baina H-ren kontra dagozanak, zergaitik H baztatu ta euskera batuaren beste oinarri guztiak ez dabez onartzen?

Euskera batua gehiago zabaldu ez bada, guztiok dakigu nortzuren erruagatik dan. Bakoitzak aztertu dagiala, bere barrura begiratuta, batasunaren alde zer egin dauan.

Dana dala, euskeraren batasuna martxan dago. Gure gazteri berrian talde haundi bat dago, Euskalerrria maita ta bere alde lan egin eta sufritzen diarduana. Gazte hauengan sinisten dot ere heurak egingo dute hainbeste behar dogun batasuna.

Euskera batuaren oinarri batzuekin orri batzuek egin dira, erregalu moduan zabaltzeko. Nahi dauanak, eskatu, zenbat nahi daben esanaz, nire zuzenbidera: Xabier Gereño - Av. Ejército, 18, 3.º - BILBAO-14.

DANTZARIEN ELKARTEA

Euskal Dantzarien Elkarteak sortzeko baimena lortu dau. Laster, berriro, DANTZARI aldizkaria argitaratuko ei dabe.

EUSKAL ABESTIAK IRRATIETAN

SER-eko irratia, euskal musikaren programa berri batzuekin hasi dira. Jose Luis Bengoaren zuzendaritzapean.

Ordu ta egunak hauek dira: Gazteizen, asteazkenetako 13'lo-etan; Donostian, larunbatetan 11,35-etan; Bilbon, larunbatetan 11,15-etan, eta Iruñan, larunbatetan 15,30-etan.

TXISTULARIEN ELKARTEA

Txistularien Elkartearen batzar nagusia Iruñan izango da, otsailaren 22-an.

Urte azken hauetan, elkarte hau ez doa gehiagora, ta gaitz horren sustraia urte bitik urte bira egiten dauan aldakuntzan dago. Hartu dauan indarrak eskatzen dau ofizina toki baten behin betirako jartzea. Batzar guztietan hau eskatu da. Oraingoan, onartuko da eskari hau?

Xabier Gereño

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak

Ongarri ta abonoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru

aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan

etorriak

Tomás Eizmendi'ren

Jatetxea

Zumai erriatik metro gutxira, ibai ertzean par-irriz, etxe polit bat zure zai dago euskal kutsu zoragarritz.

Arrai, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au bein probatzen

[duna

laister azaltzen da berriz.

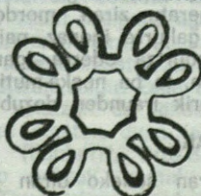
—oO—

Restaurante

Tomás Eizmendi

Curva de «Chiqui-erdi»

Tel. 86 13 90 ZUMAYA

tolosa

INAUTERI SARIK.—Karrozetan, bi azalduak, sariak erdibana. Konparsak, ogeitamar azaldu ziran. Erriko eta erbesteko ao batez konparsa folklorikoen alde mintzatu ziran. Epaiariak, erriaren iritzi berdiñekoak, lenen saria «Gure Kaio-la», ko «Poxpoliñak» izenez dantzari agertu zan taldeari. Gizon mar-dulak atera ziran gorulari jantzita. Eta bai bikain egiten zutela gero dantza!!

Bigarren saria OARGUIko gazte-riak antolatuta zuan «El Cuzco» taldeari. Auek mejikotarren dantza po-lit batzuez iaioi eskeini zizkiguten. Eta irugarren, «Udaberri» dantza-taldearen inguruan bildu zan kon-parsari. Euskeraz izena: «Ijitoak».

Beste sari geiago izan zan, auen tartean «Zakarrak» zeritzana, bertso paper eta guzi. Konparsa guziak diruz lagunduak izan dira.

Euskera eleizan.—Tolosa ez da ibiliko txarkien ontan. Alaz guztiz ere ba dago zer zuzendurik, batez ere Parrokian. Parrokia gure-gurea dalako min geiago artzen dugu. Gauza askoren artean, jarri dezagun bat agerbide bezela. Betidanik meza-nagusian euskera erabili oi da soilki. Gaur, euskera liturjian aurre-ratu danean, erdera sartu zaigu meza-nagusian, eta itxura danez oni garrantzi geiago ematen zaio, da gero eta nagusitzenago bait da.

Beste zerbait ere bai. Jai arratsaldeetan, zazpi t'erdietako meze-tan beti erderaz egiten da. Zergatik ori? Ez aal dakite Santa Mariko apaizak meza onetan izaten diran erdiak, geienak tolosar euskaldunak dirala? Eta beste erdiak albo errietatik etorritako euskaldun uts-utsak? Aurrerapen apur bat egingo bagen-du ontan, txandaka benik euskeraz emanik, eskertuko genioke ta txalo, joko gure bikario jaunari... Baita garizuman euskerari toki geiago egingo ba-litzaio ere...

LAZKANO-TAR LINO.—Epaillaren zortzigarrenean, eguerdiko amabietan, euskerazko eleizkizunak izango dira Tolosako Frantziskotarren elei-zan, bere arimaren alde. Bere sen-dikoak eta adiskideak arren eska-ritzen dizute azaldu zaitezela meza onetara.

«H», ren kontuak.—Arazo onen asmatzailleak ez daki zenbateraiño-ko garaitza lortu duan. Luzitu da! Erderaz bazan esaera bat: «Si te hablan de libertad... atranca la puerta. Orain beste batek indar artu du gurean. Alegia, «batasuna» aietzen dutenean «eundakakeria» lortzen dala. Ongi batuta dagoan tal-de bat apurtu nai duzutenean, min-tza zakizkiote beste talde batez ba-tutzeko, eta «eundakeria» zurekin izanen duzu.

Gaur, erriak, gauza auek derabilz-ki aopean. Baita ere «H», ri buruz Lakuona jaunak eman duan kontu garbiketa, eta ontzat eman gaitzera. Lekuona jaunak borondate ona ager-tzen du «erriak erabakiko duala» dihonean. Orixe ber-bera esan nion orain illabete batzuek intelektual bati eta ez zegoan erriari amore emateko. Intelektualak basoaren atzekalde aurrez ikusten dute-ta.

Ene adiskide onak eta Arenaza tar Josuren adiskide orrek ere «ba-za politikoa» jokutzen bai dute, nun-bait.

Bitartean, José Artetxe bezela, beste askoak ere nazka-bidean erot-zeko zori larrian dira. Gure izkun-tzaren gaixoa!

EUSKAL ARTE AGERKETA.—«Des-file Euskaro» edo dalako agerketa onetarako berreundik gora gizakume azaldu dira. Gizakume auek iru-rogei «numero» osatuko dituzte. Euskal-arte jai auek ao-sapaia atse-giñez utziko digu. Gure artista oro, dantzariak, abeslariak, soñujoleak eta abarrek bere laiotasuna agertu-ko digute. Obeki agertzen ari zaiz-kigute. Betoiz maiz onelako jai onu-ragarriak.

Olazabal-dar Xabier

zestua

Larunbatak 14. Ilunabarra beltza ta eurtisua zan. Noiz-bein kaleak argitzen ziran tximistaren argiz, ta bereala trumoi ots izugarria. An ne-goan kaleakantoian ill onen 28'an jai-aldi ondoren egingo dan zozketa-

ren txartelak saldu nairik. Zegoan giroak epelera bultzatzen zuan, ta ardandegian sartu nintzan. Emen ere neure egitekora: Zozketa txarte-lak saltzera-

Ontan Patronatoko bi irakasle. Berengana joan nintzan zuzenean neure txartelak eskuan nitualarik, berak tentatu naiean. Ez neuzkan utsaren trukean emateko, ta aiek ez zeuden 25 laurlekorekin truk egi-teko. Baiñan aiengana zuzentzea al-perikakoa ez zan izan. Naiz-ta ira-kasle oiekin artu-eman gutxi euki, izan genduan elkar-izketa, oso on-garri izan zala esango nuke.

Batek urte asko daramazki Zes-tuan. Erri ontan ditu bere sustraiak gazte Zalarik botaiak. Ez da izango indarrik ez-ta ere ez zaio sortuko asmorik erbesteratzeko. Zestuar bat geiago eginda bait-dago. Baiña bes-te bat orain dala pare-bat urte gogo biziaz ta asmo zuzenaz Zes-tuara etorri zana ta orain zearo erreta, etsita emendik joateko go-goa sortu zaiona.

Euskalduna degu, ta aurren ezi-keta, jakintza-mailak, errezago urratzen dituztela bi izkuntzatan ikusten du. Ba, irakasle onak, egu-nean ordubete iraun-aldi edo «per-manencia» esaten zaion ontan eus-keraz erakutsi nai izan zuan baiñan erri-gurasoak ba omen ziran aurka irten zitzaizkionak iraun-aldirik ez zutela ordainduko eta, esanaz. Asmo ona izan arren, asmotan gelditu bear izan zuan.

Arrazoi ugari dauzka alai ez egoteko. Orain, ez dezatela pentsa aingerutxo diranik. Denok degu geu-re barrenean deabrueria. Askotan gure berriketarekin, iritzi okerrak, susmo txarrak, itxura okerrak bes-teren egitekotan ikusi ta tajutzen ditugu. Fede, edo uste-on izan bea-rean besterengan, oso alderantziz jokutzen degu. Baiñan esan dedan bezela ez dezatela pentsa aingerutxo diranik. Irakasleak eta gurasoak izango dituzte beren erruak, eta erru oiek zuzentzen aalegindu bear degu Zestuaeren onerako. Alkar iz-ketaren bidez, batak eta besteak el-karturik. Gurasoak azaldu garbi, zer nai duten irakasleengandik, ta ira-kasleak, ziur egon, gurasoen eska-bideak bete litezkeanak baldin ba-dira gurasoen nai ori betetzen sala-tuko dirala. Auxen bait-da agertu didana.

Berriketa asko dabilzkigu aspaldi ontan Gotzaipeko ikastetxea dala-ta. Aurrari itxura-antzeko eziketa eman nai diogu, baiñan jaunak, ba-naka batzuk badira ordubeteko «per-menencia» (obeto ulertu dezaten) ordaintzen ez dutenak. Gurasoak ordaindu gabe, irakasleari nundik ordaindu. Naiz-ta iraun-aldi ori or-daindu, diruz ez gera osatzen, ta eralkizuna edo presupuestoa berdin-du nai badegu, uts ori betetzeko diru-iturriak arkitu bear.

Iturri oierato bat, besteren artean ta bereziana, zozketa degu. Orain gertatzen zaiguna da, zozketa zozke-taren gaitzen erriari eman, ta saldu-eziña etorri zaigula, jendea asper-turik baitdago. Zozketa une batzu-tan ondo etorriko da, baiñan zoz-ke-ta ez da bide, ez; beartsukeri bat azaltzen bait degu zozketarekin. Zenbaitak «auek zeukate arpegia auek» esango dute, baiñan ez da egia. Geroago ta lotsa geiago degu txartelak eskeintzerakoan, baiñan osatu eziñak bultzatzen gaitu bide ortara. Lotsak gaitzetik kendu, ta txartelak eskeintzen salatu bearra daukagu. Aurrera jarraitu nai bade-gu, beste irten biderik une ontan ez daukagu.

Ez, ez degu nai zozketa geiago, asperturik gaude gerok ere saldu eziñaz. Bat edo bestek zozketa ate-ratzea baiño iritzi ohea baldin badu dirua biltzeko, agertu beza arren. Ongi etorria izango da. Eta ziur egon guk gero aldetik egin litekea-na baldin bada, egin gabe ez dala geldituko. Zuen serbirtzura dagoan.

EUSKO

lekeitio

Jarraituaz gure oitura zarrari ur-ten dau Agate deunaren jai egunian kalerik kale eresbatzak abestutzen, deunaren bizia bertsotan azalduaz. Aurten bat bakarrik izan da urten daben eresbatza. Sto. Tomás de Aquino ikastolako neska mutillakaz egiña. Ez dakit nun egon diran bes-te urteetako taldeak, baiña ez degu itxi bear galtzen gure oitura au, ez degu uste mesede aundirik egiñ eba-

nik aurreko urtean egiñ zan utsu-neak, errezena itzea da, gaxka berriz aurrera jarraitzea. Baiña betoz dato-rren urtetik aurrera geiago ez izteko talde geiago egun ontan.

Aratuste egunak ondo jarraitu di-ra aurten gure errian, illaren 5'ean zazikoipetsu sala ta nai dan beste apari egin ziran txarrikiakaz, illaren 8'an umeen aratuste eguna. Illaren 10'ean izan genduan jai ederra gure errian (galduteko bidean edo bein-tzat indarra galtzeko arriskuan egon da egun au) aurten Kirol etxea ba-da errian eta an egin zan gabeko erromeri zoragarria, baiña leenago esan bearra dago kaleetatik zear ze jendetza ebillen, da geienak egun ontarako jantzi bereziaz gabarentz bide guztietatik etozan berebillak amai barik. Egun guztian ebizen kaleetan betiko estudiantina «Ara-tuste alai» eta aurten leenago aldiz gaztetxoaren estudiantina «Itxaro-pena» Mikel Arrieta ta bere emazte M.ª Karmenek zuzenduta, talde biak izan ziran txalotuak, gabaz soñubatzak ibilialdiak egin ondoren kirol etxe-ara joeben. An egon ziran erri-ko soñubatzak, estudiantina ta La-zaro zaarra. Jentea ganezka egoala egin zan jantzen erakusketa ta ibi-lialdia, danetariako egozan eta onak, epailleak emon aben sariak eta ziran: leenengo irurak: Hip-pien ezkontza kondaira aurreko gizona expatalariak eta abar.

Sariak banatu ebazan alkate jau-nak eta bere emazteak. Denbora askoan gomutako da angosoiñu, dantza, jantzi ta alaitasuna. Ba egoan gauza batzuen bear izana «altavoz» eta beste gauza txiki bat-zuk. Datorren urtean izango dira-zenak. Gure zorian beroenak Arrieta senar-emazte, ta jarrai egizue erri-ko soñuak aurrera eroaten orain ar-te legez. Baita eskerrak Aratuste Alaiako guztiei. Erriko leku batzuetan agertu dira frontoiko batzordeak egiñko egiriak eskerrak emonaz ara-tuste egunetan emon daben alaita-sun, pake ta laguntasunaren ikas-kaia gaitik, benetan merezi izan dau erriak esker onak agertzea.

Gure Kirol etxea da oraingo igan-de batzuetan «I Torneo Inter Clubs de Paleta» ko jokoaletatik egiten dan lekua. Txapelketa ontan jo-katzen dagoz Bilboko Club Depor-tivo, LUJUAko Danok bat eta Lekei-tioko Club de Pesca de Atun eta Kai Abija. Talde bakotzak jokatzin dabe bikote bi, A eta B. Txapelke-ta onen asken jokoak 1 go. ta 2 gn. ta 3 gn. ta 4 gn. sariak banatzeko jokatu-ko dira Lekeitioko Kirol etxean.

galdakao

EZBIAR NEGARGARRIA:

Otsailan 14'gn arratsaldian jazo zan ezbiar negargarria bat, erri on-tako Urgoiti'n, urte askuan ollar apaña egon zan beratan, bide gu-ruteko artan, burdibil (camión) batek bera baiño andiagua zan bes-te burdibil andiago bat, trailer esa-ten yakon batei, atze aldiñ joi leu-tson da, emon lautson danbadiaz zuzenbidea galduazuz inguru artik-igartzen dan lbaizabal ibaira jau-si zan «trailer» ori, beratan juan ziran aurretallia (Choferra) ta be-ren laguna bertan itoaz. Urrengo egunean, igandean atera eben bur-dibil ori ta beraz batera aurretal-lia, baiña, beren lagunak ezeben aurkitu, ta geroago be, lerro oneek idatzi duguzan arte beintzat.

Ezbear negargari onelakuak, edo antzekuak, ikusten oituta gagoz erri ontan, sarritan jazoten diralako, baiña, samin andia artu eben os-tetzak jasokun ori ikusita naita ber-tokuak etziran, zaragotzatarrak, il ziran orreek.

MENDIGOIZALE TXANGUAK:

Aurreragoko ZERUKO ARGIA ba-ten esaten genduan legez. Igandero asi ziran da, jarraitzen dabe, berto-ko mendigoizaleak jende-berebil andi batekin alderdi batera edo bes-tera juaten. Otsailaren Irugarren igandean be urten ziran Aretxabale-ta ganeko Elorriko-aitza edo Kuru-tzuberri juateko baiña, aurreko egu-nean jausi zan edurra dalata, ezin izan Kanpazaretik igaro-ta. Elorrio aldiñ geratu ziran, mordo batek lntxorta gallurre igonaz, naita orre-tarako edurtza ederra igaro bear izan eben. Ia ba neska-mutillak, az-pertu barik iraunden dozeben!

JAYOTZAK:

Norberan seneko diran jaiotzak, beti artuten dira sendian poztasu-nik andienaz da, ainbat geiago se-

nar-emazte barrien leenengoko gi-zakia izan bada jaiobarria Krespo'tar Koldobika eta Legoburu'tar Jo-sune senar-emazte gazteak Otsaila-ren bigarren astian euki eben seme eder baten legez. Izan be, leenen-goko seme edo alabak ospegarri edo asko ekarten daitu berakin, gu-rasoak, aititeak, osaba-izeko ta abar. Baita illa orreen 15'gn, euki eben alaba lirain bat, sendiko bigarrena, Elorriaga-tar Keparen emezte Baran-diarandarr Begoñek. Ugatzaukeran barriz, Ibone izen polita ipiñi leu-tsen.

Ia aztu izan yaku; Krespo ta Le-goburu senar-emeziak Ander ixen bikafia ipiñi leutsien ugatzaukeran. Zorionak guraso bitxuoi, aititeek ba-rriei ta guztiei.

EUSKEL IDAZLE BATERI:

Neure idazlantxua gertuten nen-guala eskuataratu leusten Valencia'tik neure zuzenbiaz etorren ezkutitz bat, eta, iriki neban, jakiaña, ta ba-rruaban iru idazlan bikain etorzan, Sabindar euskera garbi jatorrean mamintsu idatzita. Egileta abizen edo izenordeaz izenpetuta, ez nor ez zegaitik edo zetarako bidalduten dausten esan barik... biarbada eus-ker garbi zalia naitzelako?

Egia da, euskel idazle orrek dara-billan antzerako euskera, berak baiño txarrago biarbada, erabilten neban orain urtiak ta, orain be atsegiñago dodana da bera, baiña ulertuten dot idazle guztioi gagoza-la geure zaletasunak pizkabat itxi biarrean, euskeraren batasunera el-duko bagera, bear-bearrekua dugu-lako bera, gure izkuntzan batasuna, baiña, euskera jatorra, oñarriz batu-ko euskera ulerker gabia eta, ez ba-tasunaz izenian iruntsi ezin dugun atxex da erderakadaz beteko eus-ker, geure-geurea baiño bera.

Idazlan orreek ZERUKO ARGIA'ra bidaldu dodaz beerak naidabena egiteko.

BASA-JAUN

idiazabal

AURTENGO FESTAK:

Leenengo eguna kendu ezker oso egoaldi ederrakin pasa zaizkigu festa egunak. Jende askoren itz bide edo iritzia au izan da, sekula baiño festa eskasagoak izan dirala aurtengoak. Askok zioten zer pasa-tzen ote dan udal etxe aldean; diru falta edo abar... beste batzuek ber-riz festak baiño arazo sakonagoak badituala Idiazabalgo erriak eta oie-taz itz egitea ez ote dan garran-tzizkoago eta a. b.

Guk bi iritziak errespetatzen di-tugu, baiñan ez ote gabiltz erri ekin-tza ortatik aparte xamar? Erriko fes-tak dirala ta urtean beñi itz bide edo komentario oek aotan ibiltzea naihoa ote da? Gure ustez ez, festa eskasak ziralta, arazo sakonagoak daudela eta abar... danak dira zu-zendu bearrezkoak eta asi gaiten nor bere eginkizuna zeñi degun ikusi ta lanean; datorren urtean itz bide edo komentario berdintsuetan jardun ez dezagun.

AGUR ON BERNABE

Urte t'erdia inguru Madrid aldean eman zioten kastiguaren ordaiña betetzen jardun ondoren guregana-tu zaigu gure kristau artzai gazte jatorra. Agur eta ongi etorri On Ber-nabe. Etorrera au dala ta berari on-gi etorri beroago bat egitearren afari bat antolatu zuten erriarrek; baiñan afari au ez zan ospatu azken orduan goitiki debekatua izan zala-ko. Baiñan garbi nabarmendua gel-ditua da erriaren On Bernabe ga-nako maitasuna.

ODOL EMAILLEN ELKARTASUNA

Orain dabil guraso elkarteak odol emailleen elkartasun bat sortuko ote duan gure errian. Ekintza aipagarria auxe, iñor ez dakigu noiz izango geran odol bearrean edo ez, eta orregaitik errian antolatzen dala orrelako elkarte bat erriko arazo aundi bati erantzuna ematen diogu.

Baiñan ekintza au aurrera erama-teko erri osoaren bultzada bear da. Odol emailleen elkartasunak bea-rean arkitu ditezken erriar guzien-tzat odola sortu nai luke, orregaitik guztioi egon bear degu laguntzeko prest. Batzuek emanaz lagunduko dute eta odola eman nai ez dute-nek diruaren bidez lagundu deza-kete, beraz bakoitzaren aukeran gel-ditzen da.

AXARI

beasain

Santa Ageda egunak Euskalerrian duan kutsua, Beasainen Loinaz-tar Martin santuaren heriotza egunare-kin sendotzen da. Horregatik aste horrek jai kutsu berezi bat du bere-kin.

Aurreko astean hasita, santuari bederatziurrena egin zaio. Aurreko igandean berriz, ziklo-kross leia-keta bat ospatu zan. Bezperan «Salve» aparteko bat abestu zan Elizan eta gazteak Santa Agedaren bertsoak eskeini zizkiguten kalek-kale. Iluna-bar horretan bertan, Usurbe zineko sarrean euskal liburu eta disken azoka ireki zan.

Urrengo egunean santuaren izen-peko Meza Nahusia, liburu-disken azoka, arratsaldean futbol partidua Real Sociedadek Eibarekin eta ilu-nabarrean dantza-saioak. Egun hau hil-xamarra gertatu zan. Langileak lanean dirala, ezin liteke festa giro-rik osatu.

Ostiralean berriro, liburu-disken azoka eta igande goizean ere ber-din. Azkeneko honetan eta eguer-diko 11-tan, adierazita zegoen jai-al-dia ospatu zan. Usurbe zinea ez zan osoro bete eta inguruko herrietako jendea nahikoa nabari zan. Honek herriar gutxi joan ziralta adierazten digu. Joan ziranak ordea gehienak gazteak ziran eta hau pozkarria zai-gu. Sarrerak garestiak ziralta esan-go du norbaitek onenean, baino ho-ri eta gehiago ere botatzen du jen-deak beste edozer gauzatan.

Egia esateko, gauzarik garrantzi-tsuena, euskal liburu eta disken azo-ka izan da. Lehenengo aldia zan gure herrian horrelako bat egiten zala. Nahiz liburuek eta nahiz dis-kak, erruz saldu ziran. Hau gosea dagoen ezaugarria da. Eta gose ho-ri asetzen sahiatu beharra daukagu. Beraz, betoz honelako azokak ahal dan sarriena!

OTXAILTXO

Ezetx baino baietz, Otsailak elu-rra ekarri digu. Behar ere apur bat behintzat bai. Baztarrak garbitu, xo-morroak galdu eta abar. Elur-egun horiek atsegin izan zaizkie haur-txoei eta gazteei. Beti izaten dira gazterik zahartutako hotz-bildurtiak, baina gainontzekoentzat gustokoak izan dirala aitortu dezaket.

ZULOAK ETA ZULOAK...

Beasaingo hainbat kaletan zehar izugarrizko zuloak ditugu. Ba dira una batzuek, oinez edozein bere-biletan baino ariñago igaro litezkean-ak. Berealdiko lotsagarrikeria! Eta okerrera zera da; konpontzen noiz edo noiz hasten diranean, itxurazko zerbait egin eta uzten dituztela. Noiz arte horrela?

MURUMENDI

pasai donibane

HERRIKO BATASUNA

Askotan erabilitako gaia dugu hau. Beinan herriko batasun hori zenbateraino lortu dugu?

Batzuek indarra beren eskuetan dutelako nahi dutena egin dezake-te; besteak, berriz, aal duten bezela ibili behar... menpeko bait dira.

Egunkarietan ibili dan ixkanbila hor dugu exenplu bezela. Gazteek serio egindako eskutitz bati behar bezela ez diote erantzun. Indartsu hauek zein diran, ordea, konkretuki ez dakigu, ez bait dute arpegia eman nahi. Harritzekoa: indartsu eta bildurti!.

Guk uste dugu gauza bat serio hasten danean serio jarraitu behar zaioa, bestela isilik egotea hobe. Bainan hauek, dirudianez, esilik egoteko gogorik ez dute.

Honela, iñora ez goaz; hitzegin nahi bada, hitzegin dezagun aurrez-aurre, gizonki. Hau izango litzake Herriaren batasunerako eta aurrera-biderako soluzio bakarra. Utzi di-tzagun pribilegioak eta gizon itxu-ran joka dezagun.

BERRIAK:

Herrian oso ezaguna dan Game-txo'tar Adrian, arrantzale gazteak berri pozgarri bat eman digu. Mala-tzaren 22'an eskontzeko erabakia hartu omen du. Hauxen opa diogu: familiako guraso jator bat izan de-dilla. Bainan benetako euskal-gu-r-soa benetako euskal-umeein. Zo-rionak!

KEPA

legutiano

MEZA BAT EUSKERAZ

Arabian, Legutiano gaurko Villarreal da. Legutiano euskal izen errikoia da Beraz, Legutiano izena erabiliko dogu. Gaiñera, Villarreal esan ezkerok askok Gipuzkoakoa dala uste dabe. Orregaitik, tokiak jatorrizko izenez argi ta garbi ezagutzen diralarik, esan daigun beti: Urretxu Gipuzkoakoa danean ta Legutiano Araba-koa danean. Berba-egitekoan erriak askotan laburpenak egiten dauz ta orrela Legutio entzuten da sarri, Legutiano izena laburtuaz, Bizkai-ko Otxandiano izenarekin jazoten dan legez.

Legutianon abade jator talde bat dago. Talde au José Antonio Goitia, José M.^a Mz. de Mandojana, Angel García de Vicuña eta Floren Unzueta jaunak osatzen dabe. Abade gazte orretik Legutiano, Olaeta, Elosu, Urrunaga, Urbina, Luku, Betolaza, Ziriñano, Miñano biak eta Erretana erriak serbitzen diardue. Lehenengo lau erribetan euskeraz egiten daben familiak bizi dira. Batricano II Konzilioak erri-izkuntzak sartu ebazanean, euskerak uste ez zan ofizialtasuna lortu eban. Lehenengo aldiz, gaurko historian, erri guztiauren aurrean euskera agirian agertzen zan. Aurrerakuntza au Elizari zor deusagu.

Legutianoko abade gazteek, erria serbitzeko gogoak eraginda, Legutiano-n izkuntzarako Meza bat antolatatu gura izan dabe Aste Santu al-dian. Meza ori Aste Santu ondorengo bigarren domekan Apirilaren 5-ean, asiko da. Jaiero egingo da euskeraz eta erderazko Meza au. Bi izkuntzatan egin ezkerok euskeraz ondo ez dakianak ere Meza onetara joan daitekez.

Bizkaiko Ubidean ere, Bilboko gotzai-ordezkoa dan Olazabalaga jaunak esan deuskunez, euskerazko Meza bat ahal dan lasterren jarriko dabe. Ubidean euskerazko Mezarik ez izateak min emoten dautse-ta.

Erri bakotxaren izkuntza erabiltzea geurezko eskubidea jakula danok dakigu, baiña euskaldun askoren epekeria uxatzeko gomuta daiguzan Paul VI-gnak, bere «Populorum Progressio»-n esandako berbak: «Aurrera joan gura badogu kultura behar-beharrezkoa jaku. Vaticano II-gnak, itz astunenez diñoskunez: «Munduaren etorkizuna gal-zorian dago, jakintzan gizon ikasiagoak egiten ez badira...» Erri bakotxak aurrekoengandik artuta zibilizaziño bat dauko: lurreko bizitzak asmatu-arazitako erakunde edo instituzi-noak eta ispirituaren agerikunde edo manifestatzeak (eder-lanetan, jakintzan ta Jainkoaganako artu-emonetan). Erakunde ta agerkunde onek egiazko giza-baliorik dauken artean, oker astuna izango litzake beste erri batekoagaitik onek galtzea. Ori egiten itxiko leuken erri batek bere-bererik daukon onena galduko leuke ta bizi izateko daukoan arrazoiak galduko leukez. Kristoren irakatsiak errientzat be balio dau: «Mundu guztia irabazi ta gero, bere arima galtzen badau, gizonak zer?». Oneraiño Aita Santuak.

Ikusten dogunez, gure Santuak Aita Santuak sasi-progresista askok baino obeto daki munduaren aurreakuntza zertan dagoan: Erri bakotxaren kultura indartzean dago. Geure errian euskera da geure aberas-tasun, espirituaren aberastasuna

Munduan frutua eman ta zabaltzeko euskeraz emon behar dogu frutu ori, Iparragirrek esan euskun legez. Mundua, aurrera joatekotan, geure euskeragaz joango da. Bestela mun-dua, euskera barik pobreagoa izanez, atzera joango litzake, Aita San-tuak bere idazkian esan deuskunez.

Batu gaitezan, ba, euskaldunok, Legutianoko Meza barri ori ondo egiteko, kristinau-erria aurrera bi-dean eroateko geure abade gazte-ekin batera.

gazteiz

IKASTOLA

Orain urte bi asi zan «Olabide» euskal ikastola gero ta aurrerago doa. Udan egindako obrari eskerrak berrehun ume baino gehiago ikas-ten ari dira «Olabide» ikastola one-tan.

Etkez etxe egiten ari geran in-kesta edo galdeketa azalduko dizuegunez, guztion laguntza behar du geure ikastola onek. Oraindik aundia ez dan ikastola polit oneta-tik Gazteizko ikastetxe oberena egin bear dugu.

Parbulario antzeko umetoki gehia-go zabaltzeko ikastola onen ingu-ruan beste formula batzuek billa-zen ari gera. Zabaltze au garrantzi aundikoa da, bai Gazteizko leku ba-tzuetan bai ta Arabako beste urie-tan ere. Aramaion batez ere. Ara-maioko euskal umezaintokia lehen-bait-lehen eratu ta jarri behar da. Lan au ere guztion lana da. Auek dira gaur egin ditezken lan irau-nkorak. Onelako lanek izkuntzaren iraupenez sendotuko gaituzte.

errenderi

Euskeraganako euskaldun asko-ren ajolagabekeriak gogaitzen gaitu. Ez da ajolagabekeria bekarrik, baita nagikeria ere.

Geien bat ernegatzen gaituna auxa da: Ba-zoaz kalean, bere bu-rua gorenko euskaltzaleztat daukan guraso bat bere aurtxoarekin ingu-ratzen ikusten dezu, ta ordurarte «si» ta «no», jo ta ke esanaz ze-toznenak, zu ikusitakoan, aurrari asarre bizian esango dio: —«Euske-raz egin...!» Euskeraren zaindari ba-giña bezela.

Aurak, jakíña, arriturik bezela begiraten dio bere aitari (edo amari) berekiko diola: «Au erotzen asi dek, orain arte erderaz itzegi-ñez lasai etorri gaituk eta orain, bat-batean zer piztik autsiki egin ote dio?».

Ez, jaunak, ez, euskeraganako zo-rra gu guztiona da ta gustiontzat berdiña. Ama batentzat seme de-nak berdiñak eta era berean, seme denak begirapen da maitasun ber-diña zor diote amari.

Nik ezin esan nezake zu baño euskaldunagoa naizenik; zu ni be-zela ta ni zu bezela euskeraz min-tzartzera beartuak gaude.

Zenbat urte ote daramazkigu lelo onekin? Askotan pentsatzen det, Abando'ko arranoak su-garra piztu ez balu, gure izkuntza ta izaera ere pikota joanak ziralaz.

Paper zar batzuek miazten ari nintzala, orain berrogei ta amar ur-teko papertxo batean ara zer ira-kurri nuen:

«Gaur dan eguneko gizon berekoi ta diruzaleen aotik askotan entzun-

go degu onelako galderaen bat: —«¿Euskera zertarako?» ¿Ezertara-ko ez? ¿Landara orduan! ¿Utikan...!

«Demagun guzi ori egia dala: ale-gia euskera ezertarako-eza dala. Ta zer? —esango diot gure euskeraren etsai berekoi ta zertarakoi orri— ¿Zuk zertarako dezu, zertarako, ain kuttunki «ama» deitzen diozun atso zaar bat besterik ezitridun emaku-me ura? ¿Zertarako gordetzen di-tuzu orren arduraz, alabatxo zana-ren iduria, arako adiskide arren idaskitxo, agian txikitán jostatze-ko zenituan jostalloak berak? ¿Zertara-ko dituzu, esan, zertarako? ¿Irabazi aundiren bat egiteko? ¿Ezertarako ez? ¿Ta alare orren arduraz gorde? —Bai... nereak baititut... nere biotzeko puxkak baitira... —esango dit.

—Aaa... zureak izaki: ¿ta euske-ra ez al da gurea? ¿Euskaldunok ez al degu gurea, geron jostalloak ba-ño gureago, oroigarri kuttunak ba-ño gureago, ama bezain gurea, gu-re izkuntza maitagarria?

Bai, euskera ezertarako ez dala, gezurra da, baiña egia balitz ere maite izango genduke, ama zaar-txo bat maite izaten dan bezelaxe.

—¿Zergatik ordea?

—Aaa... Gurea baita... gurea iza-ki».

Euskeraganako maitasunean au-rreratu degula esan bearrrik ez da-go, erritzaletasunak bere akatsak izango zituen —nork ez ditu?— bainan bera izan ez bazan, nun ote zan gure izaera?

Alare, asieran diogun bezela, oraindik zabarkeri ugari ikusten de-gu, penagarria bainan egi-egia

ERIoTZA

—Gazterik oraindik, Jaunak bere-ganatu du gure adiskide on zen, Luis Susperregi jauna. (G. B.) Bere alargun, seme-alaba ta familikoak atsekabeen lagun gaituzte.

—Baita ere, Ondarrabin, betiko joan zaigu adiskide jator bat, Ma-rino Urrutia. Zeruán gerta bedi. Be-re alargun ta alabei gure samín-agur beroa.

JAIOITZA

—Juan Mari Petrikorenaren emaz-te, Ani Okaritzek nexka bat izan du ta Jayone izen ederrez kristautu dute, ¿Zorionak!

—Antonio Muxikaren emazte dan, Maite Muxika Ziak ere nexka bat; batajokoan Beatriz izena ipifi diote. ¿Zorionak!

AÑARBE

ataun

Gure iritizian, naiz ataundar izan, badira gauza, toki eta gorabee-rak, oraindik gutxi edo batere eza-gutzen ez ditugunak. Erriaren his-tori edo kondairatik asi ta erriko zulo ta leku berezietañara. Guk naiz ez jakin, Ataun onek, majiñabat se-me jator eman ditu, ta pena da, erriarrok gauza oien berririk ez eukitzea. Gure lana zertxobait, alde ontatik joango da.

ESAN BEARREKOAK

Errian, gauza baterako edo bes-terako, talde batzuek badira, Ikas-tola, O. A. R. G. I., Karitas t. a. Bakoitzak noski bere eginkizuna ba du, ta berez ez makala gaiñera, baiña alderdi batzuek badituzte, konturatu gabe edo, gizonki jokatzén ez dutenak, gure iritziaren beintzat. Adibidez, Ikastolak berealdiko la-nak egiten ditu gure errian, ta emendik eskertzen diogu erri-kultu-raren alde egiten ari dan guztia. Beste aldetik, O. A. G. I.'ren asmo sendoak ez ditugu ukatzen, baiña beti asmotan egon aal gera? Ka-ritasek ere bere egitekoa ba du, izenak dion bezela, baiña jendea-ren aotan ez dira askotan itz egi-kiak entzuten. Zergatik?

Beste talde batzuk ere badira, baiña gaurkoz, azaldu ditugunak naikoak izango ditugu. Gizon-erake-ta diranez akatsik gabekoak ezin izan ta guk au ikusten diegu akats edo uts bezela: talde auek errian eta erriarreez osatuta daudenez, auei zor zairen azalpene agertu bea-rrean arkitzen dira, ta au ez da iñungo aldetik ikusten ta komeniz-koa iruditzen zaigu. Eske dagoanari ematen saiatzen da jendea, baiña zertarako ematen duan jakin gabe askotan (Eguberri, Urte-Berri, Sta Agedako eskeak, kuotak, tonbola, t. a.). Gure iritziaren ordea, zerbait ematen duanak zertarako ematen

duan jakiteko eskubidea du. Or-tarako leen esan degun urte azke-neko azalpen konkretu bat litzake onena, ta urtearen barruan zerbait garrantzikoa azaltzen bada agertzea, urtearen bukaerari itxoin gabe. Ez degu ondo ikusten, jendea ibiltzen dan bezela ibiltzea, urtea nola joan dan jakiteko, berealdiko komeria-kin, galdezka.

Gauzak, diran bezela esatea da egokiena, erriaren aurrerapenarako ta orrekin taldean onerako.

NOIZBAIT

Azkeneko urte auetan, naiz beti Ataun berdin dagoala iruditu, al-daketa batzuk izan dira. S. Gre-gorion orain dala iru urtetatik li-burutegi bat, badago. S. Martiñen ere jarri dute. Pauso aundi bat eman da benentan, Jendeak jakin-gosea baduala, ikusten da.

Etxe berriak ere egíñak S. Gre-gorion. Egiteko asmoa berriz S. Martiñen. Beintzat, batzuen batzuk badira erriaren aurrerapena opa du-tenak, ¡bejondeizutela!

Beste aldetik, gure mendiak us-tu ederra artu dute, eta erria bide berriz josita jarri da; baserriak, or-dea, naiz bide zabalak atarian edu-ki, leengo baserri itxura galtzera datoz, aurrerapenaren truke.

KURTUITZ

legazpi

MEZA-LITURGI-BERRIAN

Asi gera, era berriko MEZA SAN-TUAK entzuten. Entzun bakarrik ez, esan da entzun, eskeintza egiten ari dan apaizarekin bat egíñaz.

Baditugu euskera utsezko meza nagusi ederrak, Erdera utsezkoak ere bai. Bi eratara naastuak sarri-tan. Bi izkuntza desberdiñeko erriak osatzen bai degu gure Parrokia, ta zati batzuek euskeraz, ta besteak erderaz, denok arte izan gaitzen izango da, ain xuxen. Pozgarri zaiguna, gure eskari ta eskeintzetan, zer esaten ari geran badakigula, au da garrantzitsuenak.

Batzuenaz, euskal mezak gogoz-ko, besteak erderazkoak nai. Nola nai ere, euskaldun geienok bi iz-kuntzen jabe geranez, bi eratakoak begirunez entzun ditzagun. Orreta-rako, Meza Santua, deritzan li-burutxoak, egokia ta uler errexa bai degu denontzako.

Adi erazi nai dedan oartxo bat ona emen. Otoitzak abesterakoan dennok bat egin dezagula. Esate baterako, eraberriko, Gure Aita abesterakoan, koruko abeslariak eraberrian, da erria leengo eran, as-ten gera sarritan, da naaspilla na-barmena osatu, denon artean. Erri-ari meza erakusten dagoen apaizak, ere batera abestu dezagun kontu artu dezala, alegia.

GOIERRITARI

Otsailaren 8'ko Zeruko Argiaren zenbakian, erriko idazle berri baten asiera, atsegiñez ikusi det. Atse-giñez diot, nere aurka eztenkada zorrotzakín asiera eman badiozu ere. Arrazoiz diozu ¡penagarri dala! gaur euskal erri askotan gertatzen ari dana, ta (oien artean) ¡Legaz-pin! Antzes-talde bat antolatu, bere izena, «Antzerki-Lagunak» (ez «An-terkia'ren Lagunak») euskerazkoa jarri, ta, gero zer... Antzes-lan guz-tiak, erdera uts-utsean egiten di-tuztela. Egia diozu, ¡Au penagarria da!

Au geigi dala, okerragoak ere bai...? Iñork ez salatzea. Legazpiko berri-emaille naizen onek, talde onen antzes-lan, izen, da, gora-be-erra danen berri, eman ditut... Itz-erdi baten asarrerik agertu gabe... Arrazoi dezula eziñ ukatu. Zergatik? Geroxeago ikusiko degu. Uts-egi-teak ere, ari danarenak dira, ta...

Nun da Legazpiko gaztería, gal-detzen dezu? Adiskide, ikusi deza-gun astiro, gazteri onen joera az-tertuaz. Bai aal dakizu. «Antzerki-Lagunak» talde onek euskal antzer-kiak zergatik ez duan ematen? Ortarako banan-banako euskal an-teslariak bear diralako, ain, xuxen. Uste det, Legazpiko gazteriak au lortzeko gai diran gazteak baditua-la. Baiña, gazte auen artean lan gi-rorik sortzen ez bada? Euskal an-terkiak emateko, laguntzarik es-keintzen ez badu, gazteri orrek?

Ba dakit talde onen sorrera, ta izena, euskera ta erdera, bietariko

lanak eskeintzeko asmoz izan zala. Ala egin ez badute, au iristeko au-kerarik ez dutelako izan dala ziur nago. Legazpiko erriak, antzerki gaietan zerbait ikasi ta, jabetu nai badu, berriro ere erderazkoetatik zazu orain Legazpiko gaztería norai-ño iristen dan. Bagenduen, Brinkola auzoan antzes-talde jatorra, Beaiño-la zeritzana. Izenez da egitez, eus-kerá utsez lan egiten zuana. An-teslari egokiak osatzen zuten talde au Denon aldetik laguntzea merezi zutenak, noski. Zer gertatu zaio? Laguntzaren ordez, eragozpenak ar-kitzen zituzten nun nai. Legazpi batean ere, ez zitzairen erraztasun geigi eskeiñi. Lan egiteko aretoa nai, ta lortu eziñik geratu ziran noiz edo noiz.

Begira deiogun, Legazpiko gazte-ri ta euskaltasunari, beste alderdi batetik. Euskera garbi ta ederrean itz egiten dakiten gazte askotxo, lantokian, kalean, beren artean, biltzen diranean. Zergatik ez dira euskeraz mintzatzen? Zergatik? Gaz-te geientsuen artean, erdera dutela gogozko... oartuko ziñan, noski. Leen aitatuaq penagarri dirala; Au degu benetan tamalgarria. Onak sortu-erazten dit barrango asarrea. Itz-erdiak ez eze, osoak ere idatzia naiz onen aurka, baiña ez alperrik, eremuan esan banitu bezelatsu izan dira. Besterik ez bada, amaren ma-galean artu genduen izkuntza garbia maita dezagun, mintza gaitzezen ¡euskeraz! euskaldun uste geranon artean beintzat. Izkuntzaren ganako maitasun onek, sortuko bai digu, egintzetan ere, euskaldun, jokatzeko giroa. Bildur naiz... adiskide... Le-gazpiko euskaltasuna lur jotzen ari ez ote dan.

Ona emen leengo, zergatiaren erantzuna. Euskerazko antzerkirik ez degun ezkerok, erderazkoak ase-rrez zapuzterik ez derizkio nere iritziak. Zureakin bat ote?

Orain, eskaritxo bat. «Goierritar» Gaztea bazera jarrai idazten, zuen esku bai dago, geroaren etorkizu-na. Nere antzera, zaartua bazera, orain esaten dan bezela, antziña-kotua, idatzi bildurrik gabe, jator egiten dezu ta.

Noiz-edo noiz, bearrean arkitzen bazera, esku bat botatzeko prest izango nazu. Iñoren idaz-lanak ira-kurtzea atsegiñago zait neri ere. Uts-egiten bat bada, besterenean errexa bai da konturatzen akats oie-tzaz.

Nai dezunean zatoz, esku zabal artuko zaitut. Elkar-izketa batekin konponduko gera, Adiskide.

AN-ZAN

arratia

Arratiko goixollanda bigandik ja-so dodazan barriakaz natorkizue. Ba-ta, etxean izan dot; besteagandik osterá, euskera goxo-gozoagaz osa-tutako eskutitza (izan dot. Eta, bai bata, ta bai bestea, gure asteroko au gogoratux mintzatu dira (itze-gin).

Leenengoak, Arteagako gazterdia-ren itzarkunde urduria azaldu deust. Emengo gazteak (neska-mutilak), umezurtzak balira legez ikusten izan doguz nora jo ez dakitela txolarte edo astialdietan, batez bere negu otzeko egunetan. Prakadunak, etxe-tik urten ezkerok taberna-zuloetan sartu bear. Gonadunak barriz, su-rretik tan, tan eta otzez dardarka. Ametsaren erroak, baiña, sakon-duten asi dira-ta, laster izango da-be aterpetxoá, non elkartu ta era-bagli non artu izango daben tokia. Zorionak.

Dima tarrak, zer? Amets bardíñak eta an-emenka erpaka norbaitzen arrizko biotzak urratu eziñik.

BIGARRENA

Bigarrenak, euskerazko eskutitza bialdu deustan udabarriz-zozo abes-lari alaiak, biotzaren sakon ezku-tuan iñan dauan asetasuna ager-tzen deust arrokeririk bako arro-tasunagaz.

Gure neskatilla, bizkor eta zolia, ARANTZAK bazkuneko gatz eta pi-perra da. Beronen taldea Z. AR-GIA'ren arpidedun egin dau, ta, beste arpidedun egingo dauan bat be sarepean ei-dauta, neurtu ezin leiken poz-osinean uger ari da.

OARRA

Gizonaren nortasuna aintzaketat artzen dauan onen orrialdeetan Hdun eta Hrik gabeko idazlanak aurkituko dozuz. Irakurri egizuz ba,

(10' garren orrialdean bukaera)

Basarritarra

**ZOMORRO ILTZALEAREKIN ZURE UZTAK
BABESTU SOROTAKO GAITZEN AURKA**

FERTILASUS Ongarri ta zomorro-jalea	Bareen aurka BABOSIL	SUFOKALZIKO GALDA Neguan zugaitez emateko
---	---------------------------------------	--

EUSKAL ERRIETATIK

astiro, begiak zabal-zabal eginda, arretatsu. Irakurri egizuz, batez bere, askeneko iru-lau aleak, Arantzazuko batzarraz, euskera bateratu, H ta abarrez egiñak izan diran lan jakingarriak. Mendiaren alde bateko urak eten gabeko ekinetan ari izan diran arte, gure alderdikoak zerbaiten bildurrak eraginda edo... isil eta agorturik ikusten izan doguz. Jaunari eskerrak, baiña, baso-abarotetan eta areizti kerizpetsuetako (ur gardenak barriro asi dira borbor, begiak erre gura izan deuskun gatz zikiñak non eta zergaz garbitu izan daigun. Irakurri asko ta sakon (eta ondo ausartu).

ERITOTZA

Gaitzaldiari urteetan eroapen oso-osoko erantzuna emon ondoren, Jaunarengana joan jaku, Igorreko Olabarrin, Egileor'tar Joseba. G. B. Isabel alargunak, seme-alaba ta senditar enparauak lagun gaitue atsekabeen.

A. LANDAJUELA

itziar

ZESTUAR TALDEA

Otsailaren leendabiziko igandean urtetan aurrera sartutako talde bat agertu zan Itziarren.

Nungoak ote dira? Nortzuk ote dira? jakin miña sortu zitzaidan. Eta nere lagun bati galdetu nion: auek nortzuk ditun? Ez ditun ezagutzen? Neska, auek zestuarrak. Gure aitak asko ezagutzen zituen. Urteoro etortzen ditun onera. Auen etortzeaz nundik eta nolakoa dan ere bazekiñat nik. Ara, gazte zirala Azpeiti, Azkoiti ta Errezil mendietan lanean zebiltzala, urteoro Itziarko Amaren oiñetara etortzeko asmoa artu omen zifenen. Baita itza bete ere. Urteoro emen ditun. Urte askotan onelaxe.

KANDELARIO EGUNA

Inguramari auetan gutxi izango dira kandelario egunez Itziarra agertu gobekoak. Gurasoak euren umetxoak besoetan dituztela Andra Mariaren irudipean poliki-poliki pasa oi dira.

Aurten, egun ontan, ez zan zalaparta aundirik. Egualdia ere nola-alakoa. Urrengo igandean bai, ondotoz geiago.

OSTEGUN GIZEN

¡Ura zan torrada jatea! Etxe guztietan beste konturik ez zan entzuten. Zaar eta gazteek geren pozintzia agertzen genduen. Baziran aosapaya ondo gozatatukoak.

SASI-KO-PATZU

Ez dakit izen onek zer esan nai duan, ezta noiztikakoa dan ere. Dana dala. Emen beñipein ez degu aaztuta edukitzen. Egun onetan, oiñak arin, gazte taldeak neska ta mutil mendira joaten gera. Emen merienda goxoa: lukainka, arrautza ta azkenik torrada jana. Bai alaitu igaro genduela egun au. Urrengo urtean ere ez det uste aaztuko zaigunik.

IKASTOLA

Itziarren sei eskola dauzkagu, baiña beste erri askotan bezela, emen ere arazo aundi bat daukagu. Lau urte inguruko umetxoak eskolan asten diranean zaput aldi bildurgarria artzen dute. Ume oek euskaldunak dira. Euskera beste ikuntzirik ez dakite. Irakasleak beriz geientxoetan erdeldunak, eta umetxoak ez dakite irakasleak zer esaten duen. Onak ere ez umetxoak zer dioten. Au negargarria da. Ez ote dago egitura au nola-edo ala austerik? Entzun izandu degu-ba bein baiño geiagotan oituar, izkuntza ta onelako gauzak begirunez errespetatu bear dirala. Bai. Bai. Ez zegok leku txarrean.

Nola askatu korapiñ au? Guraso-elkartekoak zer edo zer egiteko asmotan dabilzala zuzmurrut badabil.

Gure ustez ezin litekeana ez da. Ba daukagu errian umetxo auerl euren izkuntzaz erakusteko andereñoa. Toki egokia ere bai. Auxe lan egoki ta onurakorra Itziarrako. Uztartu gaitzen denok, eta jo aurrera, leenengoan ez daba bigarrengoan ausiko ditugu aurrean jartzen zaizkigun esi ta langak.

Aurreko egunean, Errotaberriko Garate-tar Franzisko il zitzaigun. Goian bego.

Donostiako gaixotzean egonaldi bat eginda etorri zaizkigu Ebita, Joxe, Martin ta Pablo gure lagun jatorrak.

Tira Pablo... Ez beti oi zurian egon, asi etortzen Biximodu alde- ra; ire lagun zaarrak emen egoten dituk askotan muserako lagun pal- tan. Begi argiarekin etorri, bestela orraztu ederrak artuko dituk.

MINTEGIKOAK

azkoiti

PEÑAFLOIDA, AZKOITIKO ZALDUNTZO TXAPELAUNDIA

Badugu Azkoitin zaldutxoan zen- bait entzute. Hor dugu Intxausti pa- lazioa ere antzinako haunditasuna- ren eredu ta lekuko.

Azkoitiko Xabier M. Munibe, Pe- ñaflorida Kondea, Joakin M. de Egia, Narros Markesa ta Manuel Ignazio Altuna ta Portu eraikitzaile ta gidari zirela Araba, Bizkaia ta Gipuzkoako gizonik jakintsu ta abe- ratsenak bilduaz «Irurak bat» le- marekin Amigos del Pais elkarte- a sortu zuten. Egia da bai Altuna ta Portu ila zela elkarte sortzerako bainan ez lan berdingabea egin aurrez.

Espainia osoa ezjakinkeri ta kul- tura zaletasunik gabe, gerrateetan sartuta zegoen bitartean. Azkoitiko zaldutxoek Europan ta Frantzia- n xurgatu ta arakatutako aurrerakun- tza berriak alda zituzten gure Eus- kal Herrira. Baita hemen aurrera- kuntza ta jakin zaletasuna aurkitu ere. Lur emankorra noski.

Peñaflorida Kondea langile as- pergaitza izan genduan. Ikusten zuen hemengo ezjakintasun ta a- tzerapena, bestalde gazte zelarik Frantzia nabaitutako jakin egarri ta aurrerapen zoragarriekin zeoro liluratuta gelditu zan. Zergaitik Eu- ropako aurrerakuntza onuragarriak ez edatu Euskal Herrian? nik uste bere buruakiko pentsatuko zuela.

Horrela sortuko zitzaion gerora hain garrantziko izanen zen La- gunartearen beharra. Zientzia, Ma- tematika, ekonomia lantzea zuan amets.

Gertutu zituan ba Lagunartea izan behar zuanaren lege ta arauak, estatutuak, ta 1763 garre- nean Billafrankako Junta Nagusian aurrean irakurri ta argitaratu. Ohar- tu ziren Elkartearen nahi txaloga- rriakin ta urrengo urterako utzi zu- ten erabakia. 1769 garren urtean bildu ziran Juntak, Azkoitin hain zuzen, ta guztia onartu zuten Pe- ñafloridaren asmoa.

Elkarte honen jomuga ta helbu- ru zein zen Ikusteko itzul dezadan lehen audia: «Zientzi, Eleder ta ederti orotaroko euskaldun-Herria- ren joera ta grina landu; bere ohi- turak zuzendu ta lagundu; alperke- ria, jakinezta ta beren ondoren gaiz- toak uxatu eta Araba, Bizkaia ta Gipuzkoa herrialdeen lokarriak es- tuagotu».

Lagunarteak asmo hauek helbu- rutzat zituztela Euskal Herriko in- dustri, nekazaritza ta jakintzak se- kulako bultzakada ta astinaldia ar- tu zuten.

Irauetan azaltzen ziran asmoak burura ahal izateko ikastetxe ego- ki bat zen behar-beharrezkoa, horre- la Lagunartea sortu ta hamaika ur- tetara Bergarako Seminarioa eraiki zuten.

Seminario honen zuzenbidea ego- kiago emateko Peñaflorida herri hartara aldatzeko behartua egon zen.

Bergarako Ikastetxe honek Xa- bier M. Munibe ta lagun ta Kon- tseilarien gidaritza ta babesean izen ta entzute haundia lortu zuen, garaiko irakasle hoberenak bertatik igaro bait ziren. Asmakizun zo- ragarrien ta goi-mailako erakuske- ten arnasleku ta kabi biurtu zi- tzaigun.

Garrantzizkoena guretat, euskal- dunontzat, ikastetxea herriarekin bat egina zegoela, herriari atxikia ziarduela. Beste ikasgai haunitzen artean fueroen zergaitia, fueroen funtsa, ta Euskal Herriko Kondaira irakasten zuten.

Jakingarri ta ikasgarria benetan Euskal Herrian zear sakabanatuak dauden ikastetxeen zuzendarientzat.

Itxudio zaletasun at bazuen Pe-

JUAN MARIA LEKUONA

—Nere barruko izaera ta euskera gauza ber-bera dira. Neretzat erdera izkuntza arrotza dala esan liteke. Nere euskeraz egindako lana erderaz egindakoa baiño askoz ohea da.

—Joan Mari, zer da zuretzat poesia?

—Bizitzaren estetika itzez ematea eta erri kultu- raren moldetan.

Seminario inguruan gaua sartu da. Illunpean dagoan erri baten poesia arkitzea lan gogorra da. Poeta iza- tea latza da. Poetaren lanak denbora bear du.

—Noiz ta nola nere poesia egiten dedan? Egia esan, — Lekuonak dio, — alper xamarra naiz poesi lanerako. Amar urte pasa zaizkit poema berri bat egin gabe. Poesi lanetan gauza berriak esango bada, urte batzuek bear dira poema batetik bestera. Ta bien ar- tean asko sufritu, asko berritu ta, bide berriak urra- tzean, mundu ez-ikusia arkitu.

—Nola egiten dezu zure poesia?

—Joan Mari pentsatzen gelditzen da, isiltasunean. Gero poliki erantzuten du, bere fraseak eskuak mu- gituaz zatitzen:

—Nola? Neri inpresioa egiten didaten gertaerak, bizienak alegia, artzen ditut. Gero osatu leengo in- presioak, denbora joanean. Atzenik, pusketa bizi oiek gaia ematen didate: sintesisen giarra sortzeko eta pus- keta berak sintesis onen gorputz oretutzeko.

—Joan Mari: apaiz, gizon, euskaldun bezela zer esan nai dezu poesiaz?

—Gizon oso-osokoa izan nai nuke jokabide guz- tietan, eta poesian zer esanik ez. Gizona, euskalduna ta apaiza burruka ondamedizkorik gabe bizi dira nere baitan. Ta poesian naizen bezela azaldu nai det beti. Ez det neregana sentitu nai bathanatzetik.

Mai gaiñean euskal liburu ta idazti batzuk ikusten dira. «Itun berri», napar euskal idazti bat...

—Nola ikusten dezu euskal-poesia unibersal ara- zoen buruz?

—Euskerak mami ta gaiñen aldetik unibersal arazoa bear du, gaurko kultura giroan bizi dana. Jakina, euskal- arazoak izan lezakete maila ori. Beste gai gure-gureak, pentsakeraz ta sentipenez gure itxuraturakoak bakarrik badira ere, estimagarriak dira benetan, gure errietako talde askorentzat, batez ere.

—Nun jarriko zenduke zure poesia?

Emen don Joan Mariaren dudak aunditu ta zabaldu egiten dira.

—Ori besteek obeto erantzungo dute. Neretzat, zer- bait esan bear baldin badet, esistenzial erlijioduna be- zela ikusten naiz. Ez nago oso seguru.

Berandutu egin zaigu. Seminarioan afariak serbi- tzen asi dira. Baiñan bukatu baiño leenago Joan Mari bere gitarra artuaz, antxiñako euskal romanze bat abes- tu zuan. Itzak Azkueren lanetik atereak dira, ta doi- ñua Oiarzungo eiztari zar batzuen aon entzuna. Da- noren aok, poeta, profeta, eiztari ta gizonaren aok zer ezanik ba dute.

XABIER ARCELUS

Juan Maria Lekuona bere Seminarioko gelan irudi bat du. Urdin ta beltzez margotuta irudi ontan profeta baten arpegia. Ta bere begietan bere ondoan dagoan eguzkiaren argia. Don Joan Mariak ere ba du zer esanik. Esatea poeta ta idazlarien lana da, profetena bezela.

—Joan Maria, zergatik egiten dezu poesia?

Lekuonak ez du nolani erantzuten. Irriparrez, bu- rua batera ta bestera mugitzen du pentsatzen duan bitartean.

—Ez da galdera erraza. Erantzuna bi mailatan eman- go dizut: Gizarte aldetik, erriaren sentipenak azaldu ditudanean, besteak ontzat eman dutelako. Nere alde- tik, herri, erriari nik egin dezaiokean eskeintzarik ederrena dalako. Eta au guztia barrenak eraginda, ba- rruko eskakizun bat bezela.

Joan Mari ta poesia elkar oso ezagunak dira. Se- minarista zanetik Lekuonak beti euskeraz idatzi ta pen- tsatu du.

ñafloridak eresi ta idazteko grina. Horren ezagugarri nabarmen «El borratxo burlado» euskeraz ta er- derazko komedia ta beste zenbait zortziko, kontrapas, opera... ditugu guregana iritxiak.

Peñaflorida ta lagunen lan, jo- muga, iritzi, helburu, ekite ta ideiak oro ezin baztertuak direla frogatzeko zita bat dakarkizutet. «Yo creo que, si hay que seguir alguna tradición en nuestra tierra, es la de los Caballeritos de Azcoitia. Seguir la significaría estudiar las ideas, las costumbres... se- guirla sería, en resumen, hacer de cada vasco un «txapelaundi» del Bidasoa y de los Bidasos del país».

Zertan datza «txapelaundi» iza- tea? Pio Barojak dakarki erantzuna.

ORMOLAMENDI

elgoibar

ARTIKULURIK ONENA

Z. Argia 362 gn zenbakia artiku- luen aukeratzean, batez ere, bi gauza kontuan eukirik egiten dugu. Euskaldunon artean darabilkigun nahaspilla zuzentzea eta baretzen ahalgintzea eta erlijio bidean egi- aren billa sailatzea. Batez ere egia lausorik gabe esatea. Horregatik, aste honetako idaz-lanik onentzat KONKORDATOA eta BERTSO BE- RRIAK aukeratzin dira. Lehenengo aitatu degunaren gaia gogozkoa izan arren, guretzako baino geiago da- nez, ez diogu ezer ezarriko. Biga- rrenari zertxo bait bederik. Ondu baino obeto daki Matxain jaunak gure artean dagoen nahaspilla. Ho- rretagatik dio:

«Ondo itzegin beti, esango nuke nik ezpaita gizonik, gaizki itzegiteko

baimenik duanik.

Aotan ibiltzea

ñioren izenik

ezterizkiot beintzat

derrigorra danik,

ba-degula uste det

aurregoko lanik».

Ala da izan ere. Bata bestearen aurka personalki sartzea modan da- go bai. Ezer gauza onik ateratzeko bide egokiena aukeratu dugunik ez dugu uste.

«Alkarri «enbidoka»

beti gau ta egun

oinbeste euskaldun,

eztezagula beintzat

guk geiago jardun;

Gorrotto danak utzi

ta itzegiñaz legun

zarrak eta gazteak

bear degu lagun,

bestela euskera geuk

ia galtzen degun.

Errazioa dezu Manuel. Guk ere zure deadarra zabaldu nahi dugu.

SE PROHIBE EL PASO

Gaur egun, baserri askotara, au-

to-bideak eginik dituzte. Eta geiñe- tan, ontzat artzen ez degun «le- trero» bat ikusten degu. PROHIBI- DO EL PASO... olaxe, H ta guzi. Gure iritzian, norbera bere puske- tan bakarrik ibiltzean, beste gu- ztiak ukatzen ditu. Ala norbera nor- berarentzat eta bestena erdibana nahi ahal dugu? Lotsagabeek ez diete jaramonik egingo ohar hoiei eta itzalezko dana galtzen aterako da, beste gauza askotan bezela. Bestetik, gu hemen ari gera H hori nun sartu ikasiko ez ote degun, bai- no erderazko honetan ederki ikasia dute, baserriarrek ere.

AUTOPISTA

Donostiatik Bilborako bide-zabala dalata, gure herrian bada zenbait kezka. Guk entzun degunez, etorri omen dira atzenengo erabakiak, nundik nora dijoan zeatz-meatz azalduaz. Eta berri on bat ere bai. Elgoibartorrontzako, alegia, S. Anto- lin inguruan ote duan bertara sa- rrera eta abar.

Taldeko Marisabel'ek

1.896

1.969

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos) balia zaitzez

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Zure baserria erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakindean jarri zaitzez Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

ELIZ - ONDOAN

(Arabako kristau euskaldunen erriatik)

TEOLOJI-KURSILLOA

Gaur egun kristau izatea ondo eraman nahi duanak gero ta obeto gertatu beharra du. Orregatik, behar beharrezkoa kristau izatearen sustraiak ondo ezagutzea.

Otarako ba da gaur amaika kursillo bazterretan. Ta emen Gazteizen bertan ere bai. Baiñan euskeraz zer? Ezertxo ere ez. Kristau gai sakonak erabiltzeko euskaldunok ere gehienetan erderara jotzen dugu. Ta ori ia beti alperkeriagatik da.

Oraindik askok uste dute euskerak kaikukeriak eta arlotekeriak esateko balio duala bakarrik. Ba da ordua ori gezurra dala agertzeko. Badugu ordua gaurko gai sakonak ere euskeraz erabili ditezkeala demostratzeko.

Ta emen Gazteizen, Euskalerrri izanagatik dena erderaz ematen dan toki ontan teoloji kursillo bat euskeraz ematea oso importantzi audiko gauza dala uste dugu.

Kursilloa nortzuk eman badugu. Gaiñontzekoa gure eskuetan dago. Euskaldun ta kristau bezela mundu obe bat nahi badezu, gizarte zuzenago baten ametsa baduzu, emen ezer egiten ez dalako keizaten diran oietakoa bazera, Euskalerrri jatorrago ta kristauagooa baten kezkarik baldin baduzu, artu parte kursillo ontan. Beste munduko gauza ez da izango baiñan zerbait bai. Ori zure eskuetan dago asko.

Kursilloaren programa:

- 1) Gure egunetan erlijioak duen krisisa.
- 2) Jainko problema gaurko gizonagan.
- 3) Ateismoaren arrazoiak.
- 4) Biblia nola interpretatu bear dan.
- 5) Jainkoari buruz gaurko gizonak zer idea duen.
- 6) Sekularizazioa zer dan.
- 7) Kristau bizitza ta erriaren aldeko konpromisoa.
- 8) Euskal gizonaren sikologia ta kristautasuna.
- 9) Erri-kultura ta erlijioaren arteko artu-emanak.

INFORMAZIOA

Tokia: Reparadoreetan, S. Antonio, 12.
Egunak: Otsaillaren 3'an asi ta illabete bat inguru. Astean bi itzaldi.
Ordua: Gaueko zortzirak (8'ak). Itzaldi ondoren elkar-izketa izango da.
Zerbait geiago jakin nahi duanak galdetu zuzenbide ontan:
Tomás de Zumárraga, 22-1.º — Telef. 220827

NERE BORDATXOTIK

(2' garren orrialdean asiera)

«Aretxaren» irugarren ekinialdia.

Lau jasoaldi kontatu zitzaizkion. Bost jasoaldi izan ziran, baiña laugarrena ez zan legezkoa. Txartzat jo zuten juezak, eta baita gaiñeko jendeak ere. Penagarria, ala saiatauta.

Au izan zan «Aretxa» bizkaitarraren emankizuna:

Lenengo ekinialdian: 6 jasoaldi.
Bigarren ekinialdia, 6 jasoaldi.
Irugarren ekinialdian, 4 jasoaldi.
Guzira jota, 16 jasoaldi onak, eta bat txarra.

—oOo—

«Endañetak», irugarren ekinialdian, 6 aldiz jaso zuan 200 kiloko arria, ta gelditu egin zan. Artean iru minutu ta amaika segundo sobratu zitzaizkion. Ontatik pentsa errez ibili zan edo ez.

Era onetan izan zan «Endañetaren» emankizuna:

Lenengo ekinialdian, 9 jasoaldi.
Bigarren ekinialdian, 7 jasoaldi.
Irugarren jasoaldian, 6 jasoaldi.
Guzira jota, 22 jasoaldi. Danak garbiak eta ederrak. Zein baiño zein!

—oOo—

Aspalditik ari nintzan idazten minutuko jasoaldi bat arriari eman gabe ez zuala gelditu naiko «Endañetak». Artaraka ogeitabat jasoaldiren kontua zetorren, juxtu-juxtu, ta ogeitabi aldiz jaso zuan arria. Bat propiñatatzat.

Esan zitekean nere esana betetzen ari zala egiñaal guzian. Baiña, Azpeitin bildu gifian millaka pertsonak auxe ikusi genduan argi ta garbi. «Endañetak», aren bearrean izan ezkerro, ogeitazapi aldiz jasoko lukeala berreun kilokoa.

Alde batera ez dirudi sinistekoa danik, baiña an begira zi-

ranetan iñork ez luke ezetzean dirurik jokatu.

—oOo—

Penagarria da benetan arrija-sotze deporte au gure lurrean bakarrik ezagutzea. Bozeoa ta beste deporte asko bezin ezaguna balitz mundu zear, milioiak irabazi bear lituzke «Endañetak». Ala merezi du, Jainkoak orrela-ko indar eta almenak eman dizkion gizon batek.

«Urtaiñek» ere, «Endañetak» bezelaxe jarraituko zuan Lizarazu jaun bat parean gertatu ez balitzaio. Lana egiñaz irabazi bearko zuan eguneroko ogia.

—oOo—

«Agerre» zanak ere zan guzia erakusteko premiarik ez zuan izan 200 kiloko arriarekin jokatu zanean. Ez zuan artara beartu kontrarioak.

«Endañetari» berdin gertatu zitzaion igande.

Amasei jasoaldi eman zizkion «Agerre» zanak zazpiña minutuko iru ekinialdian. Igande, «Endañetak», bi tandetan berdindu zuan «Agerre» iru tandetako lana.

Iñor ez zan gelditu Azpeitira azaldutako damutan. Leen esan bezela, asko gaizki ibili ziran plazara sartu eziñik, bear bezelako organizatorik ez zegoalako, baiña joko zoragarri arek endredo danak aaztu-arazi zituan.

Bararri

EUSKALERRIAN NOLA IKUSIAK DIRAN APAIZAK

Euskaldunak beti izan dute Apaizarentzat begirune berezi bat. Beste iñon ez bezelakoa. Bere sinismen sendoak erakusten dio euskaldunari Apaizak beste iñork ez bezelako eskubidea ta almena daukala arimak zerutzeko: ark bataaltzen du, ark Meza eta Jauna ematen, ark konfesatzen eta pekatu guziak barkatzen, ark ezkontzen, ark eriotzekoan laguntzen. Gaiñeara, euskaldun batentzat apaiza gizon jakintsua da, zuzena, santua. Orregatik bere estualdian iñoren-gana baiño gogo obez joko du Apaizaren argi edo laguntza billa. Jaiotzetik asi ta eriotzerdian euskaldun jatorra beti Apaizakin, Apaizaren alde: maizta du benetan. Aitortu bear da, euskaldun Apaizak, bere erriarrak erakusten dioten begirun, maitasun eta uste osoa ondo irabazia daukala. Jainkoari esker, euskal erriko Apaizak beste guzien aurean benetan agurgarri ta txalogarri azaltzen dira. Ia danak gizon jakintsu ta zuzenak azaldu dira. Jainkoren ordezkio jatorrak bezela jokatu dute. Orra zergatik euskal sendietan Apaiz bat izatea gauza aundi ta atsegingarri bat bezela artua izan dan.

Eta beste errietan, Apaizak emen bezela ondo ikusiak aal dira? Aintzat artzen aal dituzte? Nolakoak nai lituzkete? Orain dala gutxi, Prantziko gotzaiek «referendum» bat egin dute jakiteko erriak nola ikusi nai dituan bere Apaizak eta nola ikusten dituan. Ona emen galdera eta erantzunak:

LEENENGO GALDERA: Zuk eza-gutzen dituzun Apaizak, zoriotsu aal dira?

ERANTZUNAK:

Eunetik 76'ek = BAI.

Eunetik 17'k = BAI TA EZ (juxta modum, reponses nuancees, matizadas).

Eunetik 4'k uste dute Apaizak ez dirala zoriotsu.

Beraz, geienek diotenez, Prantziko Apaizak zoriotsu bizi dira, eren deiari (bokazioari) zintzo jarraitzen diotelako, — sinismena dutelako, — Jainkoaren poza erekin dutelako, — animako pakea daukatelako.

Zorion gabe bizi dirala uste dutenek djote:

—Bakardadean bizi diralako,

—zer-egin geiegi daukatelako,

—beartsu diralako,

—biziera gogorregia daramatelako.

BAI TA EZ erantzuten dutenek uste dute Apaizak beti zoriotsu badira ere «espirtuz» badituztela eragozpenak bakardadeagatik, bizibide estuagatik, gero zer gertatuko zaien ez jakiteagatik.

BIGARREN GALDERA: Apaizaren eginkizunetan, zein dira larrienak: elizkizunak egitea, Sakramentuak zabaltzea ala Berri Ona erakustea sinistunei eta sinis gaberei.

ERANTZUNAK: Eunetik 53'k Berri Ona zabaltzea jartzen dute aurrea.

Eunetik 9'k bigarren.

Eunetik 38'k irugarren.

Ez noa beste erantzunak jartzera, geiegi ez luzatzearen. Bakarrik aditzera eman nai dut erantzun guziak agertzen dutela Apaizarentzat begirune aundi bat eta aren eginkizunak bikaiñak eta gizonarentzat guztiz atsegingarriak jotzen dituzte.

IRUGARREN GALDERA: Apaizak lanik egin bear aal dute?

ERANTZUNAK:

Eunetik 70'ek = EZ.

Eunetik 21'ek = BAI, baiño denbora erdian.

Eunetik 9'k = BAI eta denbora guzian bearrean gertatu ezkerro edo berak nai badu: ikasbide ona eman-go luke. Apaiz eta langilleak elkar obeto ezagutuko lukete. Baiño iñork ez du alde otarako joera berorik erakusten. Ia danak esaten dute Apaiz on batek naiko lan arkituko duala bere eginkizunak ondo betetzen. Lan bikaiñagorik eta guztiontzat irabazi aundiagorik?

LAUGARREN GALDERA: Apaiza ezkongai ala ezkondua nai dezute?

ERANTZUNAK: Eunetik 80'ek Apaiz ezkongabeak nai dituzte: Apaizak ezkontzea ondamendi ikaragarria litzake guztiontzat.

Eunetik 20'ek Apaiz ezkonduak artuko lituzkete Aita Santuak bear dan baimena eman ezkerro, baiño ezkondu gabeak naiago.

Orra Prantziko katolikoan irizpe-na, Apaizari buruz. Euskal errian, era ortako «referendum» bat egingo balitz, nola erantzungo ote lukete gure senideak? Asieran aipatu dugu Apaizaren ganako euskaldunen adeia. Au ikusi ta zalanza gabe esango genduke Prantziko katolikoek baiño areago ta garbiago erantzungo luketela:

LEENENGO: Gure apaizak zoriotsu bizi dira Jainkoaren ordezkio jatorrak diralako.

BIGARREN: Ez ditugu ikusi nai Apaizak gure lantegietan, baizik eren eginkizunetan: badute zer egin!

IRUGARREN: Apaiz ezkonduak? Iduritzen zait begiak eta aoa zabalzabalik geldituko lirakeala gure gu-rasoak au entzutean. Gure Apaizak emaztea besoan dutela kalean gora beera? Euskaldunak ez daude ortara jarrita. Mailla goragokoan jartzen dute eren Apaiza. Apaiza ezkontzeri gertatuko balitz, orain arte erakutsi zaion begiruneak, maitasunak eta konfianzak asko galduko luke.

LAUGARREN: Apaiz eginkizunetan zein da aundiena? Orixe da nik ez dakidana: danak diralako ederrak eta bikañak. Nere ustez, orrela erantzungo luke euskaldunak.

Au da Apaizari buruz euskaldunak sinisten duana. Gauzak orrela izanik, iñoiz euskaldun siniste osozko batek dana utzitako Apaiz-gizajoren bat arkitzen duanean, biotzean samintasun, erruki ta goibelaldi aundi bat artzen du. «Apaiz-gizajoa» esan dut, ez anaia zori txarreko bat zapaltzeagatik, baizik aditzera emateko Apaiz orrek, ainbeste urte ondoren apaizgintza zearo utzi ta «paxanoetara» itzultzeko erabakia artu duanean, nai arrazoi aundienak eta bikaiñenak izan, kolpe gogorra artu zuala bere biotzean. Beraz, euskaldun fededunak dana utzitako Apaiz bat arkitzen duanean, nai-ta-ez auxe pentsatzen du bere baitan: Ni bezelaxe azaltzen dan gizon ori Apaiz bat da. Meza berria eman zuanean, errian jai aundi bat egin zan. Gurasoen poza eren semea aldarean ikusita! Bein baiño geiagotan entzun dut orrek eman-dako Meza, bere eskutik Jauna artu, entzun ditut bere itzaldi ego-kiak, aitortu dizkiot nere pekatuak eta barkatu dizkit. Beste askok nik bezelaxe esan dezakete beste ainbeste. Eta orain zer? Deus ez? Batiatu nindutenean artu nuan kristauen ezaugarri bat beññere kenduko ez dana. Apaizgintzak ere, ez aal du erasten kendu ezin ditekene ezaugarri bat? Beraz, ni betiko kristau naizen bezela, ori ere betiko Apaiz da. Apaiz jantzia kendu du: Apaiz izatea, ez.

Euskaldunak orrela ikusten ditu bere Apaizak.

Elizalde'tar Mikel

Lana - Eskeintza

Usurbilko zurtegi (madereria) batean lan egiteko

25 - artekozerralari bat eskatzen da.

Urrut. 97 21 90

USURBIL

ESTABLECIMIENTOS FERRETERIA
ayestaran
DONOSTIA BURNI - SALGAIK
Urbietan, 25

ELECTRODOMESTICOS RAILITE
ETXERAKO ELEKTRO- ZABALTXAILLEA
TRESNAK LEGEZKO
Urbietan, 27 - Isabel II, 2 Aldaconea, 4

Urrutizkiñak:
4300 ta 26787

hamabi urte euskal-ekonomian (1955-1967)

III. produzioaren sorburuak hiru zatitan

gurutz ansola

«Bizilagun bakoitzarekiko errenta» aztertu dugu, aurreko lanean, eta bidegurutzea aurkeztu zaigu gure ikertzaileen jarraibide. Errentaren sorburuak zein diren eta nola aldatu diren ikusi, ala «erdiratu errenta» hori egiaz eta izatez karkulabidez, nola banatua izan den argitaratzen saiatu.

Lehen bideari jarraitzea erabaki dut, oraingo; geroago, besteari lotuko natzaio.

HIRU ZATI NAGUSI

Ekonomian ere, sistema, egiturek osatzen dute. Produzio egitura, es-

tadistika aldetik, hiru zati nagusitan bereizten dira.

Lehen maillako zatiak lurlantza eta arrantza daduzka. Bigarrenak, industria. Hirugarrenak, zerbitzuen sail nabarra.

Nazioaren ondasunak eta errentak hiru sektoretan sortzen dira. Zati bakoitzaren mugimenduak adieraz dezaiguke, ekonomia osoaren dinamismoa eta kementa.

Europako historia zear, XIX eta XX-garren mendetan lehen maillako zatiak, lurlantza eta arrantza, alegia, industriaren eta zerbitzuen atzetik gelditu da.

Industriatzearen hedatzeko, nekazari familiak, beren lurralde ta landetxeak utzi eta uri eta lantegietara igaro dira. Orañaldian, aldiz, hirugarren zatiak eskatzen du langille gehienik, esate baterako, ekonomia aurreratuenetan.

Azterbide honek, beraz, produziotati bakoitzaren higidurak, alegia, Euskal-Herriaren eta eskualdeen urte hauetako gorabeherak argiagotikustera eramango gaitu.

ARABA: INDUSTRIATZE-ARO

Eskualdetako datuak banaka emango ditugu, bakoitzaren eza-

AUSTRIAREN ANTZEKO EGITURA

10.º AGERIA - LAURAK

	LURLANTZA ETA ARRANTZA	INDUSTRIA	ZERBITZUAK
1955 urtean	14,48 %	53,41 %	32,11 %
1967 urtean	9,35 %	49,90 %	40,75 %

moldetara doa Bizkaikoa, zati osagarrien araueri bagazozko; balio haundirik ez badu ere berdintzen honek.

«Lur-lantza-arrantza» zatiak gero eta pisu gutxiago dakar. Azken hiru urtetan, gainera, beherrigotu egin da produzio balioa, baita bere gutzizkoan ere.

Zerbitzuen hedapenari so egin, emen ere. Industriadun Bizkaian zerbitzu zatiak ez du askorik falta bigarren ekonomia zatia, industriak, alegia, atzemateko. Aldakuntza hori, besteak beste, aurrerapenaren zantzua da.

GIPUZKOA: INDUSTRIAREN AHULERIA

(9.º Ageria)

Aurreragoko lanean «Gipuzkoaren beharaldia» aitatzen genduan. 9.º Agerian aski nabarmen azaltzen zaigu, kinka honen eragile nagusienetakoa. Industriak hamabi urtetan % 206,6 baizik ez du ugaldutatu produzioaren balioa. Kontutan eduki behar, alde batetik, prezioek aldi horretan egin duten higidura ez dagoala zuzendua, eman dugun lumenorain; eta beste aldetik, jende egintzaileen ugaltzea ere ez.

Zerbitzuak, bizkor hedatu direla esan ditek, lehen esanean. Euneko hainbestekoa (475,8) beste eskualdeek baiño gehiago goratu dutela, alegia. Oharturik, ordea, zeinen

behean ziran 1955 urtean, zati hau ere ez da Gipuzkoan hain kementsu hazi. Aldera, Bizkaiko zerbitzuen haunditzearekin.

Lehenengo zatia, Lur-lantza eta Arrantzak osatzen dute. Gipuzkoan lur-lantza errenta edo aberastasun urriagoa ekarri du (1.442,5 milioi pezeta), Arrantzak baiño (1.815,2 milioi).

AUSTRIAREN ANTZEKO EGITURA (10.º Ageria)

Hiru produzio-zatien egiturari begiratuaz, ezin nabarmenago agertzen zaigu egituraren aldakuntza.

1967-koa ekilibratuagoa bide da gaurregungo erresuma aurreratuen arabera. 1955 urtean zerbitzuen talde nabarra akiturik bait litzan azaltzen zen. Ez da harritzeko ia bederatzi puntu irabaztea, hamabi urtetan. Lehen sektorea, lur-lantza eta arrantza, pisua galtzen dijoa. «Industriadun gizarte» aitzindariei begiratuaz, esan ditek zerbitzuen sektoreak atzeman behar duela industri sektorean.

Baia hiru sektoreen egitura «proporzio aurreratua» azaltzea ez da aski. Egitura ona eta eginkorra produktibitatea eta errenta goratua dakarrena bait da.

Austriaren antzeko egitura da gure lau probintzietako, sektoreei gagozkiela. Bizilagun bakoitzeko errentaren aldetik, urtean hamar bat mila pezetaren atzerapena.

6.º AGERIA - ARABA

	LURLANTZA		INDUSTRIA		ZERBITZUAK	
	Balio osoan	%	B. O.	%	B. O.	%
1955-urteko pezetak (milioika)	428,58	21,9	777,35	39,7	751,27	38,4
1967-urteko pezetak (1955-67)-aldian,	1.099,10	9,6	6.426,60	56,4	3.871,70	34,—
(milioika) zatien haunditza	670,52	156,4	5.649,25	726,7	3.120,43	415,3

NAFARROA: ZERBITZUAK GORENAK

7.º AGERIA - NAFARROA

	LURLANTZA		INDUSTRIA		ZERBITZUAK	
	Balio osoan	%	B. O.	%	B. O.	%
1955-urteko pezetak (milioika)	1.776,29	34,3	1.760,97	34,—	1.645,77	31,7
1967-urteko pezetak (milioika)	4.970,80	21,8	8.614,30	37,7	9.245,80	40,5
(1955-67)-aldian, zatien haunditza	3.194,51	179,8	6.853,33	389,1	7.600,03	461,7

BIZKAIA: AURRERAGOAREN ZANTZUAK

8.º AGERIA - BIZKAIA

	LURLANTZA ETA ARRANTZA		INDUSTRIA		ZERBITZUAK	
	Balio osoan	%	B. O.	%	B. O.	%
1955-urteko pezetak (milioika)	1.102,96	7,9	7.823,46	55,8	5.084,94	36,3
1967-urteko pezetak (milioika)	3.093,20	5,1	31.742,50	52	26.221,60	42,9
(1955-67)-aldian, zatien haunditza	1.990,24	180,4	23.919,04	305,7	21.136,66	417,6

GIPUZKOA: INDUSTRIAREN AHULERIA

9.º AGERIA - GIPIZKOA

	LURLANTZA-ARRANTZA		INDUSTRIA		ZERBITZUAK	
	Balio osoan	%	B. O.	%	B. O.	%
1955-urteko pezetak (milioika)	1.227,06	12,1	6.366,65	62,6	2.573,40	25,3
1967-urteko pezetak (milioika)	3.257,70	8,7	19.523,80	51,9	14.817,70	39,4
(1955-67)-aldian, zatien haunditza	2.030,64	165,4	13.157,15	206,6	12.244,30	475,8

garriak hobeki nabarmen ditezten. Ondoren, Hego Euskal-Herriarenak, beste erresumetako ekonomiekin alderatu eta gure ekonomia zein maillatan dabillen jakiteko. (6.º Ageria).

Arabako ekonomiaren bereizgarrienak:

a) Industriak, produzio osoaren erdia baiño gehiago dakar.

b) Industriak % 726,7 haunditza erdietsi du, hamabi urtetan, balioa pezeta arruntetan emanik, hots, urtean urtekoetan.

d) Zerbitzuek, —erlatiboki zati txikiagoa ostu arren—, ikus zati honak, bera dan bezain batean, agin duan goraldia: % 415,3, hain zuzen.

e) Lur-lantza pisua eta garrantzia arras arindua azaltzen da. Hamarretik bat bera ere ez bait du ematen. Produzioaren balioa, bere gutzizkoan, goraturik heldu da, baiñan 1964-tik hnat beharaka hasia dugu.

NAFARROA: ZERBITZUAK GORENAK (7.º Ageria)

Badago Nafarroako ekonomiaren aldakuntza ere zer esanik:

a) Lur-lantza-Aroa iragarrik da behin betiko. Esan nahi da, 1955 urtean oraño, lur-lantza-errenta gorago zela industriarena baiño. Ta, halabaiña, orain, 7.º Agerian garbi agertzen denez.

b) Zerbitzuak, halarik ere, he-

datu dira gehienik, % 31,7-tik 40,5-ra, hain zuzen. Arabakoak baiño bortitzago hazi dira, errenta aldetik behintzat.

Xeheki aztertzea merezi du gertatuak, industriak berak baiño, produzio garbia edo errenta gorago ezarri bait dute Nafarroako zerbitzuek. Beren tokian ikuskatuko dira hain indartsu hazi diren zerbitzuak.

d) Industria zerbitzuen atzetik gelditza harritzekoa da lehen begiratuan. Forudun Aldundiaren industri-egitamauren ondoren, areago.

BIZKAIA:

AURRERAGOAREN ZANTZUAK

(8.º Ageria)

Inglaterrako ekonomiaren egitura-

GORABERAK

Gora-beera aundiko gizona naiz. Oso gutxi bear det pozez betetzeko eta oso gutxi baita ere zearoko erori aldiak izateko. Utsak jasotzen nau izpirituz eta beste askotan berri, nekearen poderioz, utsak lurra jo-arazitzen.

Ongi ezagutzen det nere burua. Nekearen ondorenak izaten dira zulo triste oiek.

Deskantsatu eta itroin: orra or erremediorik onena. Sasoi batean botikak artzeko oitura nuan, akullu antzera, lanari jarrai aal-izteko. Oker baiño okerrago nenbilen. Nekeari nekea erantsitza aiañaze da.

Gure kasa bear degu guk, eskritoreok. Ezin danean, askoz obe da lana erabat lagatzea. Atxur txikia, luma, oso pixua da.

Joandaneke larunbatean Diputazioak Iruñara eraman ninduan, ang Museum itzaldi bat ematera. Arratsaldeko bosteterdietan irten genduan. Iruñara irixtean, illun zegoan.

Gainbera eginda nengoan, preokupatuta. Nere burua larritzen primerakoa naiz. Amar egun aurrez, Zaragozara eraman ninduten itzaldi berbera egitera.

Eta ni, Iruña bidean, nere baitan ari nintzan. Alegia, itzaldi berdiña ez zala bear Nafarroko Museum, zerbait aldatua baizik.

Orra or nere pentsamentuak Iruñara irixten. Illun zegoan. Iruñako sarreran automobil bat gure aurre-aurtean. Atzeko kristalean gure «Zeruko Argia»-ren, ondo ezaguna degun anuntzioa. Anuntzioaren letra gorriak oso ondo ikusten ziran. Nafarrokoa zan automobilaren matrikula.

¡Ura poza nerea! Iyazio bat sartu balirate bezela izan zan. ¿Zeñek entenditzen ditu gauza auk?

Jende asko etorri zitzaidan agur egitera itzaldia bukatuta. Baita Guillermo Albizu, gure asteroko onen inprenta-korrektorea ere. Ez nuan aukerarik izan nik nai nuan aia berarekin itzegiteko, baiñan zerbait bai. Emendik berriro agurtzen det. Itz aspertu bat egiteko okasioa etorriko da, Jainkoak nai badu.

Iruñako antzera gertatu zait gaur ere. Osteguna da. Ostegunetan irixten da Donostira Zeruko Argia. Arratsean, oitura detan bezela, joan naiz Kaputxinotara asterokoaren ala bat artzera. Miren Jone Azurza, zuzendariak, galdera egin dit:

—Ta? ¿Zer gai darabilkizu buruan aste ontako?

—Ez dakit ba. Leer eginda nabil. ¿Sortuko aaltzait gaia?

Ontan, Aminiztrazioko Pepi etorri zait:

—Tori. Karta au etorri da zuretzat.

Etxean irakurri det Urnietatik dator. Ondo daki eskribitzen gure asterokoaren irakurle onek. Bildurra tituloarekin Abenduko 14-an publikatu nuan artikulua dala-ta berebiziko animoak ematen dizkit.

Ez daki asko urnietar irakurle on onek zenbaterainoko poza eta animo sortu aza duan nere biotzean bere kartakin.

Alde batetik aste ontako gaia piztu dit. Bestetik berriz ja zer lezioa bere kartako pasaizo auzel! «Zu eta ni baliteke pentsakera ezberdiñekoak izatea ita zer? ¿Ori naikoa alda gizonak alkarrekin zapuzteko? ¿Ez alda ohea alkar konprenditza?...»

Lois de Arce